

Täysistunto

Torstai 10.4.2025 klo 16.00—18.45

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 18.45.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (16.00—17.58) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (17.58—18.45).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Petteri Orpo
valtiovarainministeri Riikka Purra
sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen
työministeri Arto Satonen
maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah
oikeusministeri Leena Meri
ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Ville Tavio
opetusministeri Anders Adlercreutz
ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala
liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist
liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne
kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen
elinkeinoministeri Wille Rydman
sisäministeri Mari Rantanen
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Joakim Strand
tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie

Puhemies Jussi Halla-aho: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalle olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan. On toivottavaa, että kukin kysymys on osoitettu yhdelle paikalla olevalle ministerille.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

2.1. Suullinen kysymys hallituksen puoliväliriihestä (Eveliina Heinäluoma sd)

Suullinen kysymys SKT 60/2025 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Heinäluoma, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.01 Eveliina Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Hallitus kokoontuu kautensa puolivälitarkasteluun 12 päivän päästä. Ensi viikolla eduskunta on istuntotauolla, joten tänään pidettävä kyselytunti on viimeinen ennen hallituksen puoliväliriihen päätöksiä.

Tämä puoliväliriihi on erityisen merkityksellinen sen takia, että hallitus on kertonut aikovansa tehdä suuria leikkauspäätöksiä niin terveydenhuoltoon kuin koulutukseenkin. Tällä viikolla olemme saaneet tietää, että satojen miljoonien lisäleikkauksia on jälleen tiedossa ja kokonaisuudessaan säästetään jopa 1,6 miljardia euroa. Summat ovat valtavia ja sisällöt mysteeri. On oikein, että suomalaiset tietävät, mistä hallitus aikoo nämä mittavat leikkaukset tehdä. Pääministeri Orpo, voitteko kertoa suomalaisille nyt viimeisellä kyselytunnilla ennen hallituksen kehysriihtä, mistä näitä lisäsäästöjä haetaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.02 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rihiprosesihan menee niin, että tulemme saamaan sinne riiheen mennessä valtiovarainministeriön tuoreimman ennusteen, joka näyttää sitten sen talouden tilan, mistä budjettia lähdetään suunnittelemaan sinne kehyskaudelle. Tällä hetkellä ajatus siitä on, että suuria muutoksia ei kuitenkaan tule tapahtumaan ja että kehyksen sisällä sinänsä hallitus pystyisi pysymään. Mutta sitten on aina uusia tarpeita, niin kuin tässäkin salissa on laajasti tuotu esille tarve löytää kasvutoimia. Jos ja kun niitä tehdään, ne pitää tietenkin pystyä kehyksen sisältä rahoittamaan. Mielestäni mihinkään sen tyyppiseen, joihinkin valtaviin uusiin leikkauksiin, ei olla tässä menossa, vaan ennen kaikkea mennään kasvuriiheen hakemaan toimia, joilla me saadaan Suomeen työllisyyttä ja talouden kasvua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää tähän aiheeseen liittyviä lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. Totean samalla, että koska useimpien ryhmien kysymykset koskettelevat samaa teemaa, käsittelemme ne kaikki tässä samassa yhteydessä. — Edustaja Heinäluoma, olkaa hyvä.

16.03 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä nyt olisi jo aika luopua tästä kiertelystä ja kaartelusta. Tämä on viimeinen kyselytunti ennen puoliväliriihtä. Ihmettelen, että kun hallitus on aikaisemmin ylpeillyt leikkauslistoillaan oikein saksien kanssa, niin nyt te piilottelette näitä leikkauspäätöksiä. Huoli on herännyt siitä, kohdistuvatko nämä leikkaukset ihmisten arkeen. Kunnissa tehtävät työt liittyvät meidän arjen palveluihin. Kuntien rahoituksella on vaikutusta siihen, kuinka paljon ammattilaisia varhaiskasvatuksessa on ja kuinka suuret luokkakoot ovat. Kuntia on jo kuritettu tämän

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

hallituksen toimesta kuntien valtionosuuksien indeksien jäädyttämisen kautta. Tämä on tarkoittanut vyönkiristyksiä jo aikaisemmin vaikeassa asemassa oleville.

Suomalaiset ansaitsevat tietää, mistä hallitus on aikeissa leikata. Pääministeri Orpo, aiotteko kohdistaa näitä uusia leikkauksia perusopetukseen, ammatilliseen koulutukseen [Puhemies koputtaa] vai kenties varhaiskasvatukseen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.05 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin me saadaan se lähtötilanne käsiimme riihen alle. Sen jälkeen hallitus kokoontuu riiheen neuvottelemaan kehyskauden budjeteista, ensi vuoden budjetista ja siitä sitten seuraaville vuosille. Ja niin kuin olen todennut, niin me ollaan tehty yhdeksän miljardin sopeutus, suoria säästöjä lähes kuusi miljardia, ja niistä pidetään kiinni ja me pysytään aika hyvin kehityksessä, joten valtavia paineita millekään suurille lisäsäästöille tässä tilanteessa ei ole, ja siksi haluaisin vähän rauhoittaa mieltä. Mutta myöskin tosiasia on se, että nämä prosessit menevät niin, että ei ole vielä mitään päätöksiä, ei ole mitään listoja, vaan ne tehdään siellä riihessä kahden viikon päästä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaikkonen, olkaa hyvä.

16.06 Antti Kaikkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tästä kokonaisuudesta teiltä ei oikein tarkempia vastauksia näytä saavan, niin kysytään täsmällisempi kysymys: Olette kertoneet, että ajatte vanhusten kotihoitoon leikkauksia, säästöjä, niin että ikäihmisten luokse tulevia hoitajia korvataan digitalisaatiolla, ehkä joillain roboteilla. Ja, arvoisa puhemies, me olemme täällä kuulleet, kuinka ministeri Juuso on perustellut Orpon—Purran hallituksen leikkauksia vanhusten kotihoitoon muun muassa sillä, että vanhukset saavat olla yksin rauhassa, kun hoitajat eivät ramppaa heidän luonaan niin usein eivätkä häiritse heitä. Arvoisa pääministeri, oletteko te ihan aikuisten oikeasti koko porukka samaa mieltä tästä asiasta ministeri Juuson kanssa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.07 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me ollaan ihan oikeasti, aikuisten oikeasti, sitä mieltä, että me haluamme turvata suomalaisille vanhuksille [Vasemmalta: Leikkaamalla!] ja tuleville vanhuksille hyvät palvelut.

Nythän on kyse siis koko tämän hyvinvointialueiden rakentamisen kokonaisuudesta, sen rahoituksesta ja siitä, miten se saadaan parhaalla mahdollisella tavalla toimimaan. Kyllä minä haluaisin mieluummin antaa toivoa siitä, että nämä asiat ovat menossa parempaan suuntaan. Talous on selkeästi kokonaisuutena lähtenyt kääntymään hyvinvointialueilla nyt parempaan suuntaan, ja myöskin palvelut kokonaisuutena alkavat nyt toimimaan paremmin. Nämä menevät parempaan suuntaan, ja se koskee myöskin vanhustenpalveluita. Meillä on eri puolilta Suomea erinomaisia esimerkkejä siitä, miten on onnistuttu.

Suomessa tehdään muistaakseni 39 miljoonaa kotikäyntiä vanhusten luo, mikä on todella tärkeää työtä, ja vanhusten määrä tulee lisääntymään tuhansilla, kymmenillä tuhansilla seuraavien vuosien aikana. Tarvitaan tuhansia ihmisiä lisää hoivaan. Jos me käytämme ny-

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

kyäikaista teknologiaa, jolla vapautetaan ihmistyötä ihmisten kohtaamiseen, [Puhemies koputtaa] sellaiseen, missä voidaan käyttää teknologiaa, niin minusta se on viisasta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

16.08 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus, teille on yritetty nyt kaksi vuotta kertoa, että se, mitä te teette, ei toimi. Lisäämällä köyhyyttä ei saada lisää työtä, leikkaamalla koulutuksesta ei vauhditeta talouskasvua, ja leikkaamalla sosiaali- ja terveyspalveluista ei kehitetä palveluita. Ei, vaikka te kuinka väittäisitte, niin leikkaukset lapsilta, vanhuksilta ja vammaisilta ovat vain leikkauksia, eivät mitään kehittämis-toimenpiteitä.

Te olette myös nyt kaksi vuotta kertoneet, että te teette tämän kaiken talouden vuoksi, mutta samaan aikaan me täällä kaikki tiedämme, että ei taloudella mene yhtään sen paremmin eikä velkaantuminen ole loppunut. Mutta ne ihmiset, joilta te olette leikanneet ja joilta te leikkaatte, ovat maksaneet tästä arjessaan kovaa hintaa. Kaikki se kärsimys on ollut täysin turhaa, kun ei edes taloudella mene sen paremmin.

Kysynkin, arvon pääministeri: Aikooko teidän hallituksenne todella jatkaa tätä samaa politiikkaa myös seuraavat kaksi vuotta, vai olisiko nyt jo aika muuttaa suuntaa? Voisitteko vielä harkita, että peruisitte ne kaavailemanne lisäleikkaukset soteen ja koulutukseen? Eikö se olisi reilua?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.09 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen politiikan tämä iso kuva, kun siitä varmaan kysyitte, perustuu siihen lähtökohtaan, että me saadaan julkinen talous terveemmälle pohjalle, velkaantumisen tahti hidastumaan ja reaalitalous kasvuun, jotta me voimme turvata suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan palvelut. Tämä on se, mikä on kirjoitettu hallitusohjelmaan, ja sinne lukuisat toimenpiteet.

Me ollaan viety määrätietoisesti eteenpäin sekä kasvutoimia, työllisyyttä tuovia toimia että sitten julkista taloutta tervehdyttäviä toimia eli myöskin säästämistä. Ja ei ole mitään muuta tietä. Maa on todella vaarallisesti velkaantunut edelleen, meidän ympärillä maailma on sekaisin, Ukrainassa soditaan, Trump virittelee kauppasotaa. Maailmalla talous ei kasva tällä hetkellä. Meidän täytyy kuitenkin jatkaa määrätietoista työtä sen eteen, että julkinen talous saadaan terveeksi ja että Suomessa on taloudessa kasvua. Siksi me kokoonnumme kasvuriihen ja me teemme vielä lisää toimia, joilla Suomeen saadaan investointeja, työtä ja kasvua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

16.10 Laura Meriluoto vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen keskeinen uskonkappale on ollut, että työllisyys paranee sosiaaliturvaa leikkaamalla ja työntekijöitten asemaa heikentämällä. Tällä olette perustelleet niitä valtavia sosiaaliturvaleikkauksia, joilla lisäätte eriarvoisuutta ja köyhyyttä yhteiskunnassamme ennennäkemättömällä tavalla. Luvatuista 100 000 uudesta työpaikasta ei kuitenkaan näy jälkeäkään, vaan tähän tavoitteeseen on nyt matkaa 150 000 työpaikkaa. Silti jatkatte samalla linjalla ja olette nyt päättäneet kiristää työttömiin kohdistuvia sanktioita. Jatkossa jo yksittäisestä inhi-

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

millisestä virheestä seuraisi työttömyysturvan menettäminen määrääjäksi. Kun sanktioita kiristetään, yhä useampi tippuu toimeentulotuen varaan ja palveluiden ulkopuolelle. Ei tämä tule työllistämään ainoatakaan ihmistä, vaan ainoastaan syrjäyttämään. Kysyisin hallitukselta: uskotteko te oikeasti tällaisten toimien lisäävän työllisyyttä, vai olisiko aika kokeilla esimerkiksi kannustamista vaikkapa palauttamalla työttömyysturvan ja asumistuen suojaosat?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Työministeri Satonen, olkaa hyvä.

16.11 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tämä asia on vasta valmistelussa ihan alkuvaiheessa. Tästä ei ole vielä minkäänlaista konkreettista esitystä. Mutta kyllä minä ajattelen sillä tavalla, että kun työnhakija ja TE-virkailija ovat keskenään sopineet, että esimerkiksi tiettyjä työpaikkoja haetaan, niin jos niitä työpaikkoja ei hae, niin siitä voi seurata sanktio, koska kyllä se on velvoittava molemmille osapuolille. Tai jos henkilölle on osoitettu joku koulutus, joka edistää hänen työllistymistään, eikä hän osallistu siihen koulutukseen, niin onko teidän mielestä todellakin niin, että siitä ei saisi seurata minkäänlaista sanktiota? Korostan sitä, että nämä sanktiot, jotka nyt ovat vireillä, ovat lievemmät kuin mitä ne olivat ennen vuotta 2022, jolloin niitä kevennettiin, ja ajatuksena on nimenomaan se, että tässä ei sanktoida ketään, joka noudattaa niitä ohjeita, jotka on annettu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

16.13 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valitettavasti näyttää siltä, että tämä Suomen suunta ei oikein tunnu nyt kääntyvän näillä keinoilla. Näiden jo aiemmin päätettyjen lisäleikkausten — joista vieläkin todellakaan kaikkia yksityiskohtia ei ole kerrottu vaan suurin osa on hämärän peitossa — taustallahan on epäonnistuminen, itse asiassa Euroopan mittakaavassa kaikista heikoiten, tässä tärkeimmässä eli kasvussa ja työllisyydessä. Nyt jälleen, kun mennään puoliväliriiheen, joudumme täällä keskustelemaan lisäleikkauksista. Valtiovarainministeriön kansliapäällikkö Juha Majanen arvioi maanantaina Iltalehdessä, että puhutaan sadoista miljoonista.

Pääministeri Orpo, luulenpa, että en edelleenkään saa teiltä vastauksia, mihin nämä leikkaukset kohdistetaan, mutta kysytäänpä nyt näin päin, jotta voitte nyt vakuuttaa ja helpottaa näitä huolia, että kertokaa: Onko niin, että hallituksen missään valmistelupöydissä ja ministereiden työryhmissä ei ole pöydällä mitään kuntiin kohdistuvia rahoitusleikkauksia tai -vähennyksiä? [Puhemies koputtaa] Voitteko luvata, että kehysriihestä ei tule mitään uusia säästöjä, jotka vaikuttavat kuntiin? Helpottakaa meidän huolta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.14 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siis budjet-tiriihen neuvottelut käydään, kun me tiedämme perustat kunnolla sille, mikä on talouden ennuste ja mikä on talouden tila. [Välihuutoja] Me ollaan tehty yhdeksän miljardin sopeutukset tähän asti [Timo Harakka: Ette ole tehneet!] — me olemme tehneet yhdeksän miljardin sopeutukset — ja me viemme niitä eteenpäin. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] Lähtökohta on se, että me olemme suunnilleen kehyksessä. Yksi siihen vaikuttava asia on

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

muun muassa se, että hyvinvointialueiden talous on kääntynyt parempaan suuntaan, mikä helpottaa tilannetta. Kun me saamme sen kokonaiskuvan, niin sen jälkeen me tiedämme, joudummeko me tekemään vielä sopeutustoimia. Voi olla, että mittaluokka on joitakin satoja miljoonia, mutta 90 miljardin kokonaisuudesta se on kuitenkin suhteellisen pieni osuus, varsinkin kun vertaa siihen, että vuosi sitten olimme tilanteessa, jossa me jouduimme erittäin vaikean maailmantalouden tilanteen takia sopeuttamaan lisää kolme miljardia jo aikaisemmin tehdyn kuuden päälle.

Me ollaan nyt paljon paremmassa tilanteessa tässä, ja me emme kokoonnu mihinkään leikkausriiheen, vaan me kokoonnumme kasvuriiheen tekemään ja harkitsemaan muun muassa niitä toimenpiteitä, joita tekin olette ehdottaneet. [Antti Lindtman: Hyvä!] Ero on vain se, että me joudutaan ne rahoittamaan, toisin kuin te.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

16.15 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä monta kertaa hallituspuolueitten edustajat puhuvat hyvinvointialueista hyvin pilkalliseen sävyyn. On vähän niin kuin sanottu, että sinne laitetaan valtavasti liikaa rahaa ja on niin tuhansia miljoonia kaadettu sinne lisää. Puhemies, on syytä muistuttaa, että kun puhumme hyvinvointialueista, niin silloin puhutaan juuri vanhusten asumispalveluista, omaishoidosta, lastensuojelusta, perheitten tukemisesta, siitä, että pääsee perusterveydenhuollossa lääkärin vastaanotolle. Aina kun leikataan ja alirahoitetaan hyvinvointialueita, se on pois omaishoidosta, se on pois lapsilta ja perheiltä ja turvallisesta ikääntymisestä.

Herra pääministeri, kaikki asiantuntijat Suomessa ovat sanoneet, että tulisi antaa hyvinvointialueille hieman lisää peliaikaa, pari vuotta lisää peliaikaa, alijäämien kattamiseen, jolloinka he voisivat rauhassa uudistaa sitä palvelurakennettaan. Kyllä keskustakin kannattaa palvelurakenteen uudistamista ja tuottavuuden lisäämistä siellä palveluissa, mutta nyt hyvinvointialueet paniikki- ja pakkosäästävät ja vähentävät ja keskittävät palveluita. Haluanankin nyt, puhemies, kysyä pääministeriltä: Onko hallituksella tässä ihan tarkoituksellinen tavoite keskittää palveluita [Puhemies koputtaa] ja viedä pienemmistä kunnista ja maaseudulta palvelut isompiin kaupunkeihin? [Välihuutoja] Siksikö alijäämien kattamiselle, pääministeri, ei anneta lisää aikaa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä. Kysymys oli esitetty pääministerille.

16.17 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan mielelläni vastaan. — Kaikki asiantuntijat eivät sano, että kaikki alueet tarvitsevat lisää aikaa. Tämä on ensimmäinen lähtökohta. Toinen on se, että hallituksella on aina lakiin perustuva velvollisuus huolehtia, että ihmiset saavat heille kuuluvat peruspalvelut. Eli jos joku hyvinvointialue ei kykene siihen taloudellisista syistä tai ei saa niitä palveluita pelaamaan, sen alueen kanssa ryhdytään tekemään tehostetusti töitä yhdessä, mahdollisesti arviointimenettely, autetaan aluetta sekä taloudellisesti että niissä toiminnallisissa järjestelyissä, niin että palvelut saadaan pelaamaan. Jos se vaatii sen, että sen prosessin myötä annetaan lisää aikaa tai lisää rahoitusta, niin silloin se tehdään. Mutta ei meillä ole varaa siihen, että me otettaisiin tällainen automaatti, että kaikille nyt vain lisää aikaa, kun ei sitä tarvita. Jos katsoo vaikka Vantaata—Keravaa tai Länsi-Uuttamaata, joilla on saatu hommat pela-

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

maan, talous on saatu terveeseen suuntaan ja ennen kaikkea palvelut pelaamaan, niin tämä on tehtävissä. Haluan kertoa suomalaisille, että tämä on tehtävissä, vaikka kuinka pelottelette.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

16.18 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensi viikolla Suomi hiljentyy pääsiäistä edeltävään hiljaiseen viikkoon, mutta maamme hallituksen hiljaiset viikot ovat kestäneet jo toista kuukautta. Suut ovat supussa, kun olisi pitänyt tulla eduskunnan eteen kertomaan, mistä te aiotte leikata. Eduskunnalle ja Suomen kansalle olisi pitänyt kertoa. Sen me viime viikolla kuulumme ministeri Juusolta, että vanhusten kotihoidosta kyllä ollaan valmiita leikkaamaan. Tänään ministeri Juuso ei ole täällä vastaamassa, koska me olemme kuulleet, että hän on lomalla.

Huoli on, puhemies, että hallitus on tekemässä riihessä vielä lisää leikkauksia, vaikka Suomi rämpiä todella syvällä. Työttömyys kasvaa, ja ihmiset ovat omassa arjessaan todella tiukilla. Monet miettivät, miten raha riittää elämiseen. Ja se, millä Suomi aiemmin on aina noussut, on koulutus ja osaaminen. Kysymys, pääministeri, teille on — mihin te ette äsken vastannut: Aiotteko te vielä leikata kunnilta, jotka keskeisellä tavalla vastaavat tämän maan koulutuksesta ja kasvatuksesta ja kulttuurista? Onko oikein tässä ajassa leikata kunnilta ja koulutuksesta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Opetusministeri Adlercreutz, olkaa hyvä. [Tytti Tuppurainen: Pääministeri!]

16.19 Opetusministeri Anders Adlercreutz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Se, minkä tiedämme, on tietenkin se, että meillä OKM:llä on se 75 miljoonan sopeutuspaikka, ja siihen kysymykseen olen teillekin toistuvasti vastannut, joten te tiedätte vastauksen siihen kysymykseen.

Nyt me mennään puoliväliriiheen. Vastaus tähän kysymykseen annetaan sitten niihin aikoihin, ja sitten annetaan kaikille toimijoille aikaa valmistautua, itse asiassa poikkeuksellisen paljon ottaen huomioon, että yleensä tällaiset päätökset annetaan vasta syksyllä. Mutta kun tiedämme, että tilanne on tukala tietenkin monessa paikassa, niin pyrimme antamaan hieman enemmän varoaikaa. Mitään muita päätöksiä ei tällä hetkellä ole. Tiedämme tämän päätöksen ison kuvan, ja käymme kiinni niihin detaljeihin parhaillaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

16.20 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen leikkaukset hyvinvointialueille ovat monella tavalla surullisia, ja tästä yksi esimerkki: Usealta hyvinvointialueelta on paljastunut vakavia epäkohtia sosiaalityöhön liittyen. Sosiaalityöntekijät kertovat, että joutuvat kantamaan virkavastuuta päätöksistä, joita eivät ole itse saaneet tehdä. Asiakasohjausryhmät ovat heidän mukaansa evänneet taloudellisista syistä palveluita, joita työntekijät ovat pitäneet välttämättöminä asiakkaan hyvinvoinnin kannalta. Tämä ei ole vain työntekijän jaksamisen näkökulmasta murentavaa, vaan myös asiakkaan oikeusturvaa ja hyvinvointia uhkaavaa. Aluehallintovirasto on todennut, että nämä käytännöt ovat lainvastaisia, ja silti kentältä kuuluu, että käytäntöön ei ole tullut muutosta. Monet

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

työntekijät pelkäävät työnsä puolesta, mutta ennen kaikkea asiakkaidensa puolesta, sitä, että ennaltaehkäisevät palvelut evätään ja perheet ajautuvat lastensuojelun piiriin vasta, kun kriisi on päällä.

Olisin kysynyt vastuuministeri Juusolta tätä, mutta nyt kun hän ei ole paikalla, niin kysyisin, arvoisa pääministeri: Aiotteko ohjata hyvinvointialueita varmistamaan, että sosiaalityöntekijöille kuuluva päätösvalta myös käytännössä säilyy heillä [Puhemies koputtaa] ja että lainvastaiset käytännöt lopetetaan viipymättä? [Puhemies koputtaa] Ja aiotteko tehdä nämä lastensuojeluun liittyvät leikkaukset, jotka tulevat vain murentamaan alueiden tilannetta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä. Kysymys oli esitetty pääministerille.

16.22 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivoisin, että tähän voisi sosiaaliturvasta vastaava ministeri jatkaa. [Välihuutoja — Antti Kurvinen: Juuso! — Puhemies koputtaa] Totean vain sen, että ministeri Juuso, katsoin tämän vielä, on pyytänyt vuosilomapäivän tälle päivälle muistaakseni jo 6.3.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Kurvinen! — Olkaa hyvä, pääministeri.

Meillä yleisohje on se, että kyselytunteja aina priorisoidaan, mutta hän on pyytänyt tämän jo aikanaan vapaaksi, ja kunnioitin sitä toivetta. [Krista Kiuru: Siis oliko tuo vastaus tähän kysymykseen?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri oli niin lyhyt vastauksessaan, että annan vielä puheenvuoron ministeri Grahn-Laasoselle. Olkaa hyvä. [Krista Kiuru: Ei se kuulu lainkaan Grahn-Laasosen vastuulle!]

16.22 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan ministeri Juuso vastaa palveluista, mutta aluehallintoviraston moitteet tietysti pitää ottaa alueilla erittäin vakavasti ja lakia pitää noudattaa. Se, mikä sitten on tosiasia meillä tänä päivänä, on se, että meidän palveluissamme esimerkiksi henkilöstöpula joillain alueilla vaikeuttaa esimerkiksi sosiaalityössä, eli paikat eivät ole valitettavasti kaikkialla täyttyneet. Tätä tarvetta vastaavasti meidän pitää pystyä myös esimerkiksi lisäämään koulutusmääriä sosiaalityöntekijöille, ja näin on viime vuosina tehtykin.

Lastensuojelua uudistetaan myöskin kokonaisuudistuksen kautta. Siinä tavoitteena pitää olla se, että asiantuntijoiden, meidän sosiaalityöntekijöiden, aikaa vapautetaan paperityöstä, juridisista perusteluista ja tästä tietokoneella vietettävästä ajasta asiakastyöhön ja auttamaan perheitä aidosti. Eli tehdään järkevämmin tämä lainsäädäntö sellaiseksi, että se vapauttaa ammattilaisten aikaa huolehtimaan lapsista ja perheistä entistä paremmin.

Kysyjän kanssa olemme siitä samaa mieltä, koko hallitus, että ennaltaehkäiseviä palveluja täytyy Suomessa vahvistaa, jotta pystytään esimerkiksi sijoituksia vähentämään. Se on inhimillinen suunta ja myös lastensuojelun kokonaisuudistuksen tavoite.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vikman, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

16.24 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Orpon hallitus sai edelliseltä hallitukselta perinnöksi vaarallisesti velkaantuvan Suomen ja heikentyvän työllisyyden. [Välihuutoja vasemmalta — Puhemies koputtaa] Hallitus on nyt määrätietoisesti tasapainottanut julkista taloutta. Emme perusta velalle ja toiveajattelulle, vaan työnteolle ja yrittämiselle, jotta Suomi nousee. [Välihuutoja] Samalla olemme panostaneet merkittävästi turvallisuuteen, peruskouluun sekä sosiaali- ja terveystalouteen. Yksistään tänä vuonna hyvinvointialueiden rahoitus kasvaa 2,2 miljardia, siis 2 200 miljoonaa euroa. Se on enemmän kuin Marinin hallitus panosti sote-palveluihin. Me turvaamme laadukkaat palvelut suomalaisille myös tulevaisuudessa. Arvoisa valtiovarainministeri, voisitteko vielä kertoa, miksi hyvinvointiyhteiskunnan rahoituspohja on niin tärkeää laittaa kuntoon?

Puhemies Jussi Halla-aho: Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.25 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä vanhenevassa Suomen yhteiskunnassa meidän sote-menot tulevat edelleen merkittävästi joka vuosi nousemaan. Tämä johtuu väestön vanhenemisesta ja palvelutarpeen kasvusta, koska hoito ja hoiva lisääntyvät väestön vanhetessa. Tämä olisi jo itsessään ihan riittävän haastavaa, mutta meidän yhtälön toinen puoli on myös haastava. Meillä samaan aikaan työikäisen väestön määrä vähenee. Meidän pitää olla entistä tarkempia siitä, mihin me verot käytämme. Vastaavasti tässä maassa on ollut hyvin heikkoa talouden kasvua. Mikäli se olisi ollut parempaa, me emme olisi näin suurissa ongelmissa. Meidän valtio on erittäin merkittävällä tavalla velkaantunut, myös kuntasektori ja hyvinvointialueet. Tämä yhtälö on hankala.

Paitsi että me tarvitsemme talouden kasvua, meidän täytyy kyetä hillitsemään kustannusten kasvua kaikkialla siellä, missä me kykenemme. Tällä hetkellä hyvinvointialueiden ja soten paineiden lisäksi meihin kohdistuu merkittäviä puolustukseen, varautumiseen ja resilienssiin kohdistuvia tarpeita, ja maailma ympärillämme myrskyä koko ajan enemmän ja enemmän. [Puhemies koputtaa] Suomi kyllä pärjää, mutta meidän pitää olla tarkkoja talouden kanssa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Minja Koskela, olkaa hyvä.

16.26 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri puhuu täällä toivosta, mutta ilmeisesti minulla ja kokoomuksella on eri sanakirja, koska minun sanakirjassani toivon synonyymi ei ole leikkaus.

Te olette leikkaamassa 100 miljoonaa edelleen sosiaalihuollosta. Ette lupauksistanne huolimatta ole kertoneet, mihin nämä leikkaukset kohdistuvat, mutta minäpä kerron: vaihtoehtoja näille leikkauskohteille ovat lastensuojelu, mielenterveystyö, päihdetyö tai jälleen kerran vanhukset ja vammaiset ihmiset.

Ennen eduskuntavaaleja perussuomalaiset Riikka Purran suulla lupasivat, että pienituloisilta leikkaaminen ei käy. Pääministeri Orpo on sanonut tämän hallituskauden aikana, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomuuksia. Nyt me saamme lukea lehdistä, että nämä leikkaukset, joita te olette tehneet, ovat ajaneet ihmisiä kadulle itsetuhoajatuksiin ja näkemään nälkää. Tämä ei ole opposition viesti, vaan tämä on järjestöjen viesti, jonka me voimme uutisista lukea.

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

Pääministeri Orpo, miten tämä on toivon luomista ihmisille? Miten te perustellette nämä uudet leikkaukset niille ihmisille, jotka seisovat tuolla leipäjonoissa ja joilta te olette leikanneet jo?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.27 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se vain on niin, että jos julkinen talous ei ole terveellä pohjalla ja jos velkaantuminen lähtee käsistä, niin tämä hyvinvointiyhteiskunta ei pysty huolehtimaan heikompiosaisistaan. [Vasemmalta: Entä työttömyys?] ”Vahva valtiontalous on köyhän paras ystävä”, sanoi joku muinoin teidän puolueestanne. Se vain on niin, että meidän korkomenot jo pelkästään nousevat sellaista tahtia, että jos me emme saa samaan aikaan velkaantumisen tahtia hiljenemään, velkaantumista taittumaan ja reaalitaloutta kasvuun, niin meidän hyvinvointiyhteiskunta on umpikujassa, samaan aikaan kun meillä on valtavat tarpeet lisätä meidän turvallisuuteen ja puolustukseen liittyviä menoja. Ja viime kädessä vain niin, että me saadaan tähän maahan talouden kasvua ja julkinen talous on terve, me pystytään tulevana vuosina ja tulevana vuosikymmeninä pitämään huolta näistä ihmisistä, kaikista heikoimmistakin. [Välihuutoja vasemmalta] Ei ole mitään muuta tietä, ja tämä muutos on ollut tehtävä. Tämä on ollut tehtävä. [Vasemmalta: Kertokaa se kodittomille ihmisille! — Sata uutta työtöntä joka päivä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

16.28 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lapsiasiavaltuutettu kuvaa tänään julkaistussa vuosikertomuksessaan hälyttävää kuvaa lasten ja nuorten tilanteesta. Lapsiköyhyys on kasvanut, nuorten huumekuolemat ja itsemurhat ovat lisääntyneet nopeasti, ja lasten väkivalta- ja ryöstörikollisuus on raaistunut. Hallituksen leikkaukset, jotka ovat lisänneet lapsiköyhyyttä sekä heikentäneet perheiden toimeentuloa ja palveluita, pahentavat entisestään huolestuttavaa tilannetta.

Suunnitellut leikkaukset lastensuojeluun tulevat pahimpaan mahdolliseen aikaan. Jo joka kuudennesta 13—15-vuotiaasta lapsesta on tehty lastensuojeluilmoitus, mutta monilla alueilla apua joutuu jonottamaan. On vaikea käsittää, että tässä tilanteessa lastensuojelu on hallituksen leikkausten kohteena.

Kysyn hallitukselta: mihin tulevat kohdistumaan hallituksen tulevat 75 miljoonan leikkaukset opetus- ja kulttuuriministeriöön? On suuri huoli siitä, että nämä tulevat leikkaukset heikentävät kouluyhteisöjen ja harrastustoiminnan mahdollisuutta tukea lasten ja nuorten kasvua ja lapsivaltuutetun kuvaamiin hälytysmerkkeihin vastaamista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Adlercreutz, olkaa hyvä.

16.30 Opetusministeri Anders Adlercreutz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, äräde talman! Tähän kysymykseen olen toki muutaman kerran vastannut. Kun huoli oli perustellusti peruskoulun arki, se harrastustoiminta, niin voin kyllä sanoa, kuten aikaisemmin olen todennut, että peruskoulun rahoitukseen ei näillä leikkauksilla kosketa.

Mutta tietenkin omassa ministeriössäni on toki paljon muitakin aloja. Se on kohtalaisen laaja spektri ja iso budjetti. Kun me tätä kokonaisuutta arvioimme ja sitä parhaillaan teemme — vastauksen tähän kysymykseen saatte sitten detaljoidummin aikanaan — niin arvi-

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

oimme tietenkin, mihin aikaisemmin on kohdistettu leikkauksia. Tiedämme, että niitä on kohdistettu vaikka ammatilliseen koulutukseen, kulttuurialaan ja niin edelleen, ja sitten pyrimme tämän tiedon pohjalta saamaan aikaan tasapainoisen kokonaisuuden.

Peruskoulun rahoitusta vahvistamme tällä kaudella 200 miljoonalla. Oppimisen tukea vahvistetaan, mikä on erityisen tärkeää nimenomaan tästä esille nostamastanne näkökulmasta. [Puhemies koputtaa] Lisätään tunteja, poistetaan kännykät, lisätään tasa-arvorahoitusta 50 miljoonaa. Nämä ovat kaikki hienoja panostuksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

16.31 Harry Harkimo liik (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies, ärade talman! Pääministeri Orpo, puhuitte äsken, että säästätte yhdeksän miljardia, mutta kun siinä säästössä lukee kaksi miljardia ja 100 000 uutta työllistä, niin en vain ymmärrä sitä, mikä se laskennallinen työllisyys on, joka tulee joskus tulevaisuudessa. Kun nyt on tullut 50 000, melkein 100 000 uutta työtöntä, niin silloin pitäisi olla miinus kolme tai miinus neljä miljardia siellä budjetissa. Eikö se raha näy siellä budjetissa, vai onko siellä budjetissakin laskennallisia rahoja?

Puhutte koko ajan, että teillä on 500 asiaa, jotka edistävät talouskasvua, mutta kun sitä talouskasvua ei näy missään. Välillä syytätte edellistä hallitusta, välillä syytätte Ukrainan sotaa, mutta itse olette täydellinen ja kaikki asiat on niin hyvin hoidettu kuin mahdollista — mutta talouskasvua ei vain näy. Miten te meinaatte hoitaa tämän talouskasvun, kun koko ajan tulee lisää konkurssseja ja lisää työllisyyttä? [Vasemmalta: Työttömyyttä!] — Työttömyyttä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.32 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat, hyvä oppositio, oletteko oikeasti huomanneet, mitä meidän toimintaympäristössämme tapahtuu? Saksassa, meidän keskeisellä vientimarkkinalla, on ollut kolme vuotta vakava taantuma. Nyt meillä on kauppasota tässä päälle alkamassa, joka luo epävarmuutta. Meidän raja Venäjälle on kiinni, mikä aiheuttaa merkittäviä vahinkoja Itä-Suomeen. [Vasemmistoliiton ryhmästä: Syy on aina muualla!] — Tämä on totta. En minä näitä keksimistään, vaan tämä on se toimintaympäristö, jossa me elämme.

Mutta mikä on parasta, niin tästä kaikesta huolimatta Suomen talous lähti viime vuoden lopussa kasvuun — hauraaseen, mutta lähti kasvuun. Maanantain Kauppalehdessä oli kysely pk-yrityksille: tulevaisuudenusko oli korkeampaa kuin pitkiin aikoihin. Investoinneista on ilmoitettu Suomeen. Tämä on kääntymässä, tämä on lähtemässä parempaan suuntaan.

Edustaja Harkimo, se tulee niiden investointien kautta, se tulee sen kautta, että yrityksillä on uskoa kasvattaa yritystä ja palkata ja että ne saavat tilauksia maailmalta. Me emme elä missään umpiossa, eikä meillä ole sellaista riemua enää kuin ehkä joillakin hallituksilla, että otetaan lisää velkaa ja elvytetäänpä velaksi. [Välihuutoja vasemmalta — Puhemies koputtaa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Junnila, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

16.34 **Vilhelm Junnila ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eilen vietettiin suomen kielen päivää. Perussuomalaisten mielestä vanhuksilla on oikeus suomenkieliseen hoitoon.

Oppositio on vaalien vuoksi haluton tunnustamaan tekemänsä sote-uudistuksen virheet. Olemme joutuneet korjaamaan edellisen hallituskauden jälkiä. Teemme myös sen, mihin ei aiemmin kyetty: lasten ja nuorten terapiatakuu toteutuu, ja nuoret pääsevät hoitoon helposti, nopeasti ja maksuttomasti. Palautamme edellisen hallituksen leikkaamia Kela-korvauksia, jotta kansalaiset saavat paremmin esimerkiksi gynekologi- ja hammashoitopalveluja, sekä määräämme vuokralääkäreille kattohinnat. Lisäksi hallitus antaa tänä vuonna reilusti yli 2 000 miljoonaa euroa lisää rahaa hyvinvointialueille. Arvoisa pääministeri, voisitteko kertoa Suomen kansalle, miten lisäpanostukset sosiaali- ja terveyspalveluihin vahvistavat hyvinvointiyhteiskuntaa, [Puhemies koputtaa] jotta jokaisen suomalaisen palvelut turvataan tulevaisuudessa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.35 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nimenomaan juuri tästähän siinä on kyse, että hyvinvointialueet tarvitsevat rahan suomalaisten tärkeimpien palveluiden, sosiaali- ja terveyspalveluiden, järjestämiseen. Siksi edellisen hallituksen rahoitusmallin mukaisesti olemme lisänneet sen 2 200 miljoonaa euroa hyvinvointialueille, jotta ne pystyvät toteuttamaan tämän tärkeän tehtävänsä. Se rahoitusmalli toimii niin, että kun siellä on ollut alijäämää, niin se lisätään sitten tulevan vuoden budjettiin, jotta ne tulot alkaisivat olla tasapainossa niiden menojen kanssa. [Aki Lindén: Eikö olekin hyvä malli?] Silloin kun tämä pikkuhiljaa saadaan kuntoon kovalla työllä, jota tehdään joka päivä hyvinvointialueilla, niin tämä apparaatti saadaan toimimaan.

Vielä kerran toistan sen, että nyt tämä isossa kuvassa on kääntynyt: sekä palvelut että talous ovat lähteneet parempaan suuntaan. Sitähän me kaikki haluamme. Siksi te teitte sote-uudistuksen viime kaudella, jotta me turvaamme palvelut. Nyt me olemme rakentaneet siitä toimivampaa mallia. Me olemme tehneet siitä toimivampaa mallia, [Puhemies koputtaa] ja te ette saa 2 200 miljoonan lisäyksestä leikkausta, vaikka kuinka siitä puhuisitte viikosta ja päivästä toiseen ja vaikka kymmenen kertaa kysytte samalla kyselytunnilla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

16.37 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Se ei vain tuolla hyvinvointialueilla lohduta, kun niitä terveysasemia laitetaan niin kovalla vauhdilla kiinni ja palveluita karsitaan. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] Esimerkiksi itse tulen Pirkanmaalta, joka on vahvasti kokoomusjohtoinen hyvinvointialue, ja siellä on todella rankalla kädellä palveluita ajettu alas. Siitäkin huolimatta, että hallitus sanoo, että lisää rahaa tulee. Ei, vaan hyvinvointialueilla olisi nimenomaan tarvittu aikaa vastata siihen, mitä ministeri Grahn-Laasonen hyvin totesi, ennalta ehkäisevään työhön. Silloin olisi ajan kanssa katsottu, kannattaako nyt täältä ottaa vai siirrettäisiinkö tänne, jotta se ihmisten palveluketju toimii. Tällä hetkellä ne palveluketjut eivät tuolla hyvinvointialueilla toimi.

Arvoisa pääministeri, koska teiltä vastausta ei tule kuitenkaan siihen ajan lisäämiseen, niin kysyn kasvutoimista: Te romutitte ja vähensitte kotitalousvähennystä. Me keskustassa

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

haluamme vahvistaa kotitalousvähennystä myös hoiva-alalla ja siivousalalla. Voisitteko pohtia tätä keinoa siellä kasvuriihessä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.38 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kasvutoimista meille tuli yli tuhat ehdotusta, ja me käymme niitä tällä hetkellä läpi. Me haemme sieltä ne parhaat ja vaikuttavimmat, missä saadaan panostetulle eurolle eniten vastinetta kasvun ja työllisyyden parantamiseksi. Samaan aikaan meillä on lukemattomia asioita pöydällä, norminpurkua ja sitä, että tehdään asioita fiksummin, joilla voidaan saada aikaan kasvua, liikettä ja dynamiikkaa. Siis meillä on vaikka kuinka paljon keinoja.

Kotitalousvähennys on yksi lukuisista veropohjaan liittyvistä asioista, ja jos en väärin muista, niin viime kaudella keskustakin taisi olla sitä heikentämässä — jos en ihan väärin muista. Joka tapauksessa kotitalousvähennys on edelleen olemassa, mutta me katsomme jokaiselle eurolle, jonka me käytämme kasvutoimiin, että sillä on paras mahdollinen tuotto, koska meille on aina tärkeää pitää veronmaksajan puolta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

16.39 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositio puolueet ovat viikosta toiseen luoneet mielikuvan itselleen ja kansalle, että nyt hallitus on tekemässä uusia, merkittäviä ja isoja leikkauksia. Wikipedian mukaan populismi voidaan määritellä poliittisen viestinnän tyyliksi, jossa ollaan lähellä kansaa ja asennoidutaan vallanpitäjiä vastaan.

Pääministeri ja koko hallitus valmistautuvat kasvuriiehen. On totta, että se on samalla tämän hallituksen väliaikariihi. Nyt kun oppositio peräänkuuluttaa hallitukselta tietoa tulevan väliaikariihen päätöksistä, joista siis hallitus ei ole vielä päättänyt, niin haluaisin kysyä pääministeriltä: Muistatteko aikaisemmilta hallituskausilta, missä ovat olleet sekä vasemmisto- että keskustajohtoiset hallitukset, jotka ovat myös valmistautuneet väliaikariiehen, miten he ovat toimineet? Ovatko he ilmoittaneet useita viikkoja etukäteen ennen väliaikariihä sellaisista asioista, joista he eivät ole päättäneet? [Naurua]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.40 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olette aivan oikeassa, että tässä mennään ihan normaalijärjestyksessä. Mutta jos vanhoja riihiä muistelee, niin tulipa mieleeni sellainen kuva viime puoliväliriihestä, jossa hallitus seisoi ylpeänä Säätytalon portailla ja toimittaja kysyi, paljonko joudutaan ottamaan uutta velkaa tämän tähden. Kukaan ei tiennyt, paitsi onneksi Matti Vanhanen pelasti silloin tilanteen. Me tiedämme eurolleen, missä mennään. [Välihuutoja] Me teemme vastuullisesti politiikkaa, ja me tulemme katsomaan kokonaisuuden, jossa on kasvutoimia ja pysytään kehyksessä, koska se on veronmaksajien kannalta aivan oleellista, että me emme tuhlaa veronmaksajien rahoja.

Meidän on pakko saada kasvua aikaan nyt, ja siihen meillä on hyviä eväitä, ja olen varma, että me saavutetaan hyviä tuloksia — kesken kauden. Se on poikkeuksellista. Hallitus

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

on toimintakykyinen ja rohkea ja vastuullinen ja tekee päätöksiä, joita Suomi ja Suomen tulevaisuus tarvitsevat.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Anna-Kristiina Mikkonen, olkaa hyvä.

16.41 Anna-Kristiina Mikkonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen talouden kasvu on ollut pitkään heikkoa. Venäjän oikeudettoman hyökkäyssodan jatkuminen Ukrainassa, Yhdysvaltain institutionaalinen rapautuminen ja kauppasodan jatkuvan uhan vaikutukset ylläpitävät osaltaan epävarmuutta ja kasvattavat toki investointitarpeita etenkin puolustukseen. Kaikki tämä lisää paineita entisestään julkista talouttamme kohtaan.

Me ollaan tässä salissa nyt toista viikkoa puitu hallituksen vuoden valmisteleminen ja pimitämiä sote- ja koulutussäästöjä. 12 päivän päästä — vain 12 päivän päästä — hallitus kokoontuu kehysriiheensä linjaamaan tulevien vuosien uusista säästöistä. Kokonaissäästöarvio on mittava, puhutaan mahdollisesti sadoista miljoonista. Arvoisa pääministeri, mitä säästöjä kasvuriihestä on odotettavissa, sairaalaverkkokarsintaa vai amisten alasajoa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.42 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä tuntuu olevan uusi tapa, että sama kysymys esitetään peräjälkeen. — Siis ei ole odotettavissa nyt mitään jättiläismäisiä säästöjä, koska hallituksen yhdeksän miljardin sopeutustoimet ovat pohjalla ja niitä viedään määrätietoisesti eteenpäin. Kun me saadaan luvut valtiovarainministeriöltä, ennuste ja siihen perustuvat laskelmat, niin me nähdään, missä tilanteessa ollaan, ja sen pohjalta lähdetään sitten rakentamaan kokonaisuutta.

Mielestäni hallitus on hyvin suoraselkäisesti kertonut, mitä ollaan tekemässä. Me ei oikeasti olla piiloteltu sen yhdeksän miljardin sisällä sitä, millaisia säästöjä ja sopeutustoimia on jouduttu tekemään. Ne ovat aika poikkeuksellisen kokoisiakin vielä Suomen historiassa. Me tullaan jatkamaan ihan samalla linjalla. Meidän tavoitteemme on se, että suuriin säästöihin ei enää pitäisi mennä, vaan ennemmin pystytään keskittymään kasvutoimiin, mutta se on totta, että kasvutoimetkin yleensä maksavat, ja niiden rahoittaminen on se, mitä me joudumme erityisesti miettimään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

16.43 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallitus on vajaan kahden vuoden taipaleensa aikana tehnyt rajuja leikkauksia koulutukseen, sosiaaliturvaan, sosiaali- ja terveystalouteen, kulttuuriin. Listaa voisi jatkaa aika pitkälle. [Ben Zyskowitz: Mistäs vihreät leikkaisivat?] Kuten edustaja Koskela mainitsi, moni ihminen on joutunut kohtuuttomaan asemaan, ja kuten edustaja Virta muistutti, Suomen talous ei ole tällä kääntynyt nousuun. [Ben Zyskowitz: Mistä te leikkaisitte?]

Uskon sinänsä, että niitä päätöksiä puoliväliriiheen ei ole vielä tehty. Niitä varmaan vielä valmistellaan. Se on sitten toinen kysymys, kuinka paljon sitä valmistelua on täällä avattu. [Sanna Antikainen: Kuinka edellinen hallitus avasi? Ei lainkaan!] Mutta se, mitä te varmasti tiedätte, on se arvopohja, jolta te ne päätökset teette. Minun silmiini tämä hallitus politiikallaan on kylmä, kyyninen ja konservatiivinen. Ja näin ajattelee myös moni suomalainen.

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

nen teidän omien puolueidenne pettynyt äänestäjä yhtä lailla. Pääministeri Orpo, voisitteko te kuvailla, millä arvopohjalla te lähdette leikkaamaan suomalaisilta lisää?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.45 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen arvopohja ja ennen kaikkea tavoitteet hyvin peilaavat tätä aikaa:

Ensimmäinen suuri tavoite on pitää Suomi turvassa, vahvistaa Suomen puolustusta tässä vaikeassa ajassa, jossa meidän itänaapurimme hyökkää neljättä vuotta Ukrainassa. Se vaatii isoja panostuksia. Sen me teemme. Isänmaan turvallisuus, ihmisten arjen turvallisuus — me tullaan panostamaan sisäiseen turvallisuuteen ja rajaturvallisuuteen.

Toinen on tulevaisuus, mihin me pistetään rahaa — miljardi euroa tutkimus- ja kehitystoimintaan ja peruskoulun kehittämiseen 200 miljoonaa. Me todellakin haluamme, että meidän lapsilla ja nuorilla on hyvä koulutus, jolla he voivat rakentaa omaa elämäänsä Suomessa.

Sitten seuraava on hyvinvointiyhteiskunnan turvaaminen. Ilman sitä, että me saadaan tämä meidän sote-palvelujärjestelmä pelaamaan, me emme pysty pitämään huolta meidän vanhuksista emmekä avun tarpeessa olevista.

Ja neljäs on sitten se kaikkein tärkein: Suomi elää ja pysyy hyvinvoivana maana vain työn ja yrittämisen kautta. Työ ja yrittäminen on se, [Puhemies koputtaa] mikä erityisesti liimaa meidän hallitusta, ja me tulemme tekemään kaikkemme, että suomalaisilla on töitä, ostovoimaa ja hyvinvointia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskiewicz, olkaa hyvä.

16.46 Ben Zyskiewicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tuolla vaalikentillä, -teltoilla ja -toreilla opposition edustajat esittävät kauhukuvia siitä, miten hallitus äskettäin päätti säästää lastensuojelun asiakkailta, säästää vammaisilta ja säästää vanhusien kotihoidosta. Me kaikki täällä salissa — myös siellä — tiedämme, mitä nämä päätökset konkreettisesti tarkoittavat. Esimerkiksi lastensuojelussa tehdään niin järkeviä päätöksiä, että Etelä-Karjalan hyvinvointialueen johtaja kehui niitä A-studiossa. Myös vammaispalvelulaissa tehdään sitä, mitä Marinin hallitus jo yritti ja mitä Invalidiliitto kannatti, eli että vammaispalvelulaki olisi vammaisille tarkoitettu erityislaki ja sitten jos ihminen ei kuule tai ei näe tai hänen on vaikea liikkua, kun hän on vaikka 95-vuotias, niin hän kuuluu sosiaalihuoltolain piiriin. Ministeri Grahn-Laasonen, voitteko vielä avata näitä asioita, kun täällä tuntuu olevan kuitenkin niin paljon väärää käsitystä? [Suna Kymäläinen: Totta kai omilta ministereiltä kannattaa aina kysyä kysymyksiä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.47 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! [Hälinää — Puhemies koputtaa] Pääministeri kuvasi edellisessä puheenvuorossaan sitä arvopohjaa ja toisaalta toimintaympäristöä, että me vahvistamme turvallisuutta ja me turvaamme hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuden palveluja vastuullisella talouspolitiikalla. Tämän hallituksen vahva linja on se työn linja, jolla varmistetaan se, että meidän palvelut ovat kestävästi rahoitettuja. Sen lisäksi me teemme sellaista hyvin käytännönlä-

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

heistä politiikkaa, jossa me pyrimme esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluja ja sosiaali-huoltopalveluja kehittämään siihen suuntaan, että esimerkiksi ammattilaisten aikaa vapautetaan siihen varsinaiseen asiakastyöhön eli ihmisten kohtaamiseen ja että nämä resurssit, joita meillä käytetään hyvinvointialueillakin 26 miljardia, käytettäisiin mahdollisimman viisaasti ja hyvin turvaamaan palvelujen laatua.

Yksi esimerkki ovat nämä lastensuojeluun kohdistetut säästötoimet: Mitä ne käytännössä tarkoittavat? Tässä on tehty esimerkiksi sellainen ratkaisu, että jos on kaksi vierekkäistä lastensuojeluyksikköä, niille voidaan järjestää yhdessä yöaikainen päivystys — mielestäni järkevää resurssien käyttöä. Voidaan vapauttaa sitten vastaavasti ammattilaisia ja heidän aikaansa muualle. [Puhemies koputtaa] Toinen ratkaisu, mikä siinä tehtiin, on se, että lastensuojelulaitoksissa mitoitus on lapsikohtainen, [Puhemies koputtaa] eli jos on seitsemän paikkaa ja niistä vain kolme on täynnä, niin aikuisia on kolmen lapsen verran eikä sen teoreettisen maksimin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

16.49 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä pääministeri kertoi, että kokoonnutte kasvuriiehen. Tämä on hyvä uutinen, mutta huono asia on se, että se tapahtuu lähes kaksi vuotta liian myöhään. Keskusta on pitänyt jo pitkään esillä kasvutoimien tarpeellisuutta, ja hyvä, että vihdoinkin hallitus ottaa tästä onkeen, mutta sitä hämmästelen, että koulutukseen, joka on tärkeä kasvutoimi, kohdistuu suuria leikkauksia. Pääministeri kertoi äsken, että koulutuksesta pidetään huolta. Kyllä, jos valitsee oikean koulutusväylän, mutta ammatillisesta leikataan 120 miljoonaa euroa, siitä huolimatta, että kokoomus lupasi, että koulutus on erityissuojeluksessa, ja perussuomalaiset aikoivat tehdä duunarialojen arvonalautuksen. Ja tämä on kiitoksena siitä, 120 miljoonan leikkaukset. Mutta tämäkään ei vielä riitä, sillä lisää leikkauksia on tulossa. Niin kuin on kuultu, 75 miljoonaa on sinne ministeriön alalle tulossa leikkauksia, ja tässä kuntavaaleja kohti kun mennään, niin kyllä ihmiset, kuntapäättäjät, ansaitsevat tietää, mihin nämä 75 miljoonan lisäsäästöt tulevat kohdistumaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Adlercreutz, olkaa hyvä.

16.50 Opetusministeri Anders Adlercreutz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Edustaja Lindtmania lainatakseni olo on kuin päivä murmelina, kun samaa kysymystä esitetään, mutta se on tärkeä kysymys. [Krista Kiuru: Sitten olisi paras vastata!] Ammatillisen koulutuksen sopeutukset, 120 miljoonaa, tarkoittavat, että tänä vuonna rahoitus on samassa tasossa kuin se oli toissa vuonna. Mutta 120 miljoonaa on paljon rahaa. Se kohdistetaan heihin, joilla on jo yksi tutkinto eli jotka tekevät toista tai kolmatta tutkintoa. Sitä opiskelijavuosimäärää leikataan 66 000:sta 55 000:een, ja kyllä se tietenkin vaikuttaa asioihin.

Samaan aikaan kuitenkin korjataan se keskeinen ongelma, mikä tarkoittaa, että tällä hetkellä ministeriöstä ohjataan hyvinkin tarkasti, mitä opetusta saa missäkin tarjota, mikä tarkoittaa, että meillä on suuri kohtaanto-ongelma työmarkkinoilla. Jotkut koulutetaan työtömyyteen, joitain viedään käsistä. Kun nyt toiminnanohjauskokeilun ja vahvan yritysdialogin kautta annetaan mahdollisuus keskustelemalla paikallisen elinkeinoelämän kanssa

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

pohtia, mitä koulutusta me täällä tarjoamme ja mitä kannattaa kouluttaa, [Puhemies koputtaa] niin saadaan sekä tuottavuus, työllisyys että opiskelijatytyväisyys nousuun.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Haatainen, olkaa hyvä.

16.51 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin puoliväliriiheen on vain 12 vuorokautta, ja me emme vielä tiedä, miten nämä leikkaukset tullaan kohdentamaan. [Välihuutoja oikealta — Sanna Antikainen: Tiedätte 12 päivän päästä! — Puhemies koputtaa] Kuntiin ollaan suuntaamassa myös leikkauksia. Täällä on kuultu, että perusopetuksesta ei oteta, ja vuorotellen kerrotaan, mistä ei nyt oteta, mutta se 75 miljoonaa sieltä tullaan jostain leikkaamaan, ja emme ole saaneet vastausta.

Haluan kysyä nyt ministereiltä: Ei kai hallitus suunnittele muutoksia varhaiskasvatukseen, joka juuri viisi vuotta sitten hyväksyttiin sellaisena, että kaikilla lapsilla on mahdollisuus varhaiskasvatukseen, joka on se pohja siihen, että koulupolulla sitten pärjätään, ja nimenomaan täysipäiväiseen varhaiskasvatukseen? Tämähän on myös edellytys sille, että vanhemmilla on mahdollisuus käydä töissä ja hankkia myös kokopäivätyötä. Lasten varhaiskasvatus on se keino, jolla me pystymme varmistamaan sen, että lapsi pärjää tulevaisuudessa. [Puhemies koputtaa] Ollaanko rajoittamassa lasten varhaiskasvatusoikeutta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Adlercreutz, olkaa hyvä.

16.53 Opetusministeri Anders Adlercreutz (vastauspuheenvuoro): Ärade talman, arvoisa puhemies! Mitään sellaista tässä ei olla suunnittelemassa. Sen sijaan vahvistetaan koko sitä koulutuspolkua varhaiskasvatuksen alusta peruskoulun kautta toiselle asteelle.

Varhaiskasvatus on äärimmäisen tärkeää. Tiedämme sen positiiviset vaikutukset. Tiedämme, että kun siihen osallistuu, pärjää paremmin koulussa. Siksi parhaillaan arvioidaan sitä kaksivuotista kokeilua ja katsotaan, mitä tuloksia sieltä tulee. Ja koska haluamme kehittää koko peruskoulua, niin arvioidaan parhaillaan niitä oppimistuloksia ja katsotaan, saadaanko sieltä vielä jotain sellaista uutta tietoa, jolla voidaan jatkaa tätä kehittämistä vahvasti loppukauden myös. Halutaan lisätä osallistumisastetta varhaiskasvatukseen. Erityisesti se on haaste maahanmuuttajataustaisissa perheissä, ja katsotaan, että olisi äärimmäisen tärkeää niin kielenopetuksen kuin kotouttamisenkin kannalta, että saadaan nämäkin perheet vahvasti varhaiskasvatukseen mukaan. [Suna Kymäläinen: No niin, hyvä vastaus!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

16.54 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllähän nyt tosiasia on näistä kokoomuksen iltasaduista huolimatta se, että talouskasvu on ennätysellisen matalalla, konkurssit kasvavat, työttömyys kasvaa ja suomalaisilla yrityksillä menee todella huonosti. Kasvuriihi on todellakin tarpeen. Tässä tulevassa kasvuriihessä toivon mukaan muistatte myös pieniä ja mikroyrityksiä, joihinkaan muuten ne työpaikat Suomessa syntyvät. Tähän asti olette muistaneet pääasiassa suuria yrityksiä.

Useat näistä kasvutoimenpiteistä ja -hankkeista, kuten tämä Kela-maksukokeilu ja siten muun muassa Turun tunnin juna, olette sanoneet rahoittavanne muun muassa valtion omaisuuden myyntituotoilla. Haluaisin kysyä hallitukselta — jos vaikka pääministeri

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

kommentoisi: nyt kun olette ilmoittaneet, että rahoitatte nämä teidän kasvutoimenpiteenne myymällä valtion tuottavaa omaisuutta, esimerkiksi valtion sijoitussalkusta osakkeita, niin katsotteko, että tällaisessa maailmanmarkkinatilanteessa on edelleenkin järkevää rahoittaa näitä kokoomuksen lempihankkeita myymällä osakkeita?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Strand, olkaa hyvä.

16.55 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Joakim Strand (vastauspuheenvuoro):

Arvoisa puhemies! Vastuullinen omistaja ei tietenkään spekuloi millään pörssiyhtiöiden myynneillä eikä niiden ajankohdilla. [Antti Kurvinen: Onko hallitusohjelma spekulointia?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

16.55 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpo, eivät ihmiset ole tyhmiä. Kyllä he huomaavat omassa arjessaan, kun heidän palveluistaan leikataan ja heidän toimeentulostaan leikataan. Me kohdataan näitä ihmisiä vaalikentillä, ja he ovat hätääntyneitä, ja monet itkevät, kun eivät tiedä, miten pärjätä omassa arjessaan.

Ennen eduskuntavaaleja jokainen hallituspuolue lupasi, että koulutuksesta ei leikata, mutta sitten leikattiin ammatillisesta koulutuksesta, aikuiskoulutustuki lakkautettiin ja vapaasta sivistyksestä leikattiin, ja mikä pahinta, opiskelijat, 18—24-vuotiaat nuoret, ovat teidän omienkin arvioiden mukaan se ryhmä, jolta leikataan kaikkein eniten. [Ben Zyskowicz: Opiskelijatko ovat niitä kaikkein köyhimpiä?]

Arvoisa puhemies! Nyt korkeakoulukentällä on todella suuri huoli, että seuraavaksi te leikkaatte korkeakouluilta, tieteeltä ja tutkimukselta. Arvoisa pääministeri Orpo, voitteko nyt eduskunnan edessä luvata, ettei korkeakouluilta, tieteeltä ja tutkimukselta leikata?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.57 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä nyt kaiken kaikkiaan on taas niin uskomatonta. Tässä käydään jokainen yhteiskunnan lohko läpi ja pelotellaan leikkauksilla. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] Oletteko taas unohtaneet sen, missä tämä maa on, millaisen perinnön teidän hallituksenne jätti meille? [Välihuutoja vasemmalta] Pysyviä menoja oli lisätty miljarditolkulla, alijäämää oli valtavasti, ja tätä maata oli pakko lähteä pelastamaan. Meidän oli pakko lähteä tervehdyttämään taloutta ja tekemään niitä uudistuksia, mitkä olivat jääneet ikiajat sitten tekemättä — kuten paikallinen sopiminen, jota kahdeksan vuoden aikana hallitusvastuussa keskusta ei saanut toteutettua. [Miapetra Kumpula-Natri: Paljonko on tullut lisätyöpaikkoja?]

Siis tämä oli oikeasti se tilanne, ja sen takia tämä on aivan kohtuutonta, kun te käytte joka ainoan läpi ja syytätte ja pelottelette tulevilla leikkauksilla, kun teillä on tiedossa ne samat luvut siitä, missä Suomi menee. Te tiedätte ne miljardit, jotka meillä menee pelkästään korkomenoihin tänä päivänä vuodessa. Siksi me joudumme tekemään tiukkaa talouspolitiikkaa, ja siksi me olemme joutuneet tekemään säästöjä, mutta me tehdään samaan aikaan kaikkemme, jotta Suomeen saadaan talouskasvua ja työtä ihmisille, [Puhemies koput-

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

taa] niin että mahdollisimman monen ihmisen kannattaisi ottaa työpaikka vastaan mieluummin kuin elää sosiaaliturvalla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Viimeinen lisäkysymys tähän aiheeseen liittyen, edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

16.58 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri, te lupasitte eduskunnalle ja ihmisille, että kerrotte, mistä te vaalien jälkeen leikkaatte, ja sen takia me olemme täällä peränneet sitä, ja täällä on useissa puheenvuoroissa perätty nimenomaan arvoista. Me saimme tämän väännön puitteissa teiltä tiedon, että te leikkaatte ainakin vanhuksilta, vammaisilta ja lastensuojelulta. Tämä arvovalinta ei meille käy, ja sen takia me pelkäämme, mitä vaalien jälkeen kehysriihessä tapahtuu, jos te jatkatte tätä teidän politiikkaa, jota te olette harjoittaneet kaksi vuotta.

Jos te katsotte ihmisten arkea, työttömien määrä on lisääntynyt, 70 000 ihmistä on tullut työttömäksi. Vaikka te leikkaisitte näiltä työttömiltä lapsikorotukset ja vaikka kuinka laittatte heidät ahtaalle, niin se ei saa heitä työllistymään. Te tiputatte ne satatuhatta ihmistä toimeentulotuella ja Kelan tuille. Tai sitten se, että leipäjonot kasvavat ja asunnottomuus kasvaa. Tämä on sitä teidän politiikkanne seurausta, jossa jaatte ihmisiä voittajiin ja häviäjiin. [Puhemies koputtaa] Mitä, pääministeri, sanotte näille ihmisille, joiden hyvinvointi heikkenee teidän politiikan seurauksena?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.59 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua pelottaisi enemmän se, jos te pääsette valtaan, [Naurua oikealta] koska aidosti se velkaa ja veroja -linja ei enää toimi. Se on mahdotonta. [Välihuutoja vasemmalta — Puhemies koputtaa] Velkaa ja veroja — sen tien päässä on suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan romahdaminen. Ei sen jälkeen voi enää, jos ei ole tervettä taloutta, pitää huolta ihmisistä.

Tämä jatkuva vääristely... Lastensuojelusta me emme ole nyt leikanneet, emmekä vammaisilta. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] Päinvastoin me nimenomaan rajaamme vammaispalvelut vammaisille ihmisille, niin kuin he ovat itsekin toivoneet. Tämä ei ole leikkaus. [Välihuutoja] Lastensuojelussa me muutamme normeja niin, ettei tarvita henkilöstöä vahtimaan tyhjiä huoneita, vaan henkilöstö mitoitetaan sen mukaan, paljonko siellä on avun ja tuen tarpeessa olevia nuoria. Toivon, että tämä meni nyt perille ja kaikki kuulevat tämän teidän jatkuvan vääristelyn ja pelottelun. [Välihuutoja]

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Alviina Alametsän vapautuspyyntö lakivaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 22/2025 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 11.4.2025 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 11.4.2025 kello 10.

4. Jessi Jokelaisen vapautuspyyntö työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan jäsenyydestä Vapautuspyyntö VAP 23/2025 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 11.4.2025 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 11.4.2025 kello 10.

5. Minja Koskelan vapautuspyyntö valtiovarainvaliokunnan varajäsenyydestä Vapautuspyyntö VAP 24/2025 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 11.4.2025 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 11.4.2025 kello 10.

6. Anne Kalmarin vapautuspyyntö ulkoasiainvaliokunnan jäsenyydestä Vapautuspyyntö VAP 25/2025 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 11.4.2025 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 11.4.2025 kello 10.

7. Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2023 Kertomus K 11/2024 vp Valiokunnan mietintö PeVM 2/2025 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 2/2025 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Keskustelu. Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Vestman, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

Keskustelu

17.02 **Heikki Vestman kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on tosiaan perustuslakivaliokunnan mietintö valtioneuvoston oikeuskanslerin vuoden 23 kertomuksesta, ja mietintö on yksimielinen.

Muille valiokunnille varattiin mahdollisuus lausua oikeuskanslerin kertomuksesta. Sosiaali- ja terveysvaliokunta on antanut perustuslakivaliokunnalle lausunnon kertomuksesta. Lausunnossa käsitellään muun muassa oikeuskanslerin roolia hyvän lainsäädäntötavan toteutumisen valvonnassa ja tartuntatautilainsäädäntöön liittyvää valmistelutyötä.

Hyvin vakiintuneen käytännön mukaisesti perustuslakivaliokunta ei ole kertomusta käsitellessään erikseen arvioinut oikeuskanslerin yksittäisiä ratkaisuja tai kannanottoja. Valiokunta on painottanut laillisuusvalvonnan riippumattomuutta eikä siten ole pitänyt myöskään valtiosääntöisesti aivan asianmukaisena, että eduskunnan erikoisvaliokunnat käsittelevät perustuslakivaliokunnalle antamissaan lausunnoissa yksittäisiä kanteluratkaisuja.

Puhemies! Oikeuskanslerin kertomusta on uudistettu niin rakenteeltaan kuin sisällöltäänkin. Uudistuksessa oikeuskanslerin ratkaisukäytännön julkaisemisen painopistettä on siirretty oikeuskanslerin verkkosivuille ja Finlexin tietokantaan, joista ratkaisuja voidaan tehokkaasti hakea erilaisin hakuehdoin. Perustuslakivaliokunnan mielestä uudistus on perusteltu ja kertomus kuvaa hyvin oikeuskanslerin ja Oikeuskanslerinviraston toimintaa.

Kertomukseen sisältyvät oikeuskanslerin ja apulaisoikeuskanslerin puheenvuorot. Oikeuskansleri Pöysti käsittelee puheenvuorossaan laillisuusvalvontaa kansallisen turvallisuuden ja oikeusvaltioperiaatteen yhteensovittamisessa. Puheenvuorossa kuvataan muun muassa, miten kansallisen turvallisuuden suojaaminen hallitusvaltaa käyttävien valtioneuvoston ja tasavallan presidentin toiminnassa on oikeuskanslerin laillisuusvalvonnan kohteena.

Apulaisoikeuskansleri Puumalainen käsittelee puheenvuorossaan laillisuusvalvonnan rakenteellista näkökulmaa erityisesti laillisuusvalvojien tehtävienjakouudistuksen jälkeen. Kertomusvuosi 2023 on ensimmäinen kokonainen toimintavuosi, jolloin tehtävienjakoa toteutettiin nykyisen lainsäädännön mukaisesti. Tehtävienjako on vähentänyt oikeuskanslerin käsittelemien kanteluiden määrää joissakin asiaryhmissä. Laillisuusvalvonta saattaa tällaisissa tapauksissa suuntautua pikemminkin niiden vaikuttavien ja oikeuksien toteutumisen edellytyksenä olevien rakenteellisten edellytysten arviointiin eikä niinkään yksittäisten tapahtumien arviointiin.

Arvoisa puhemies! Kertomuksessa käsitellään myös lainvalmisteluun kohdistuvaa laillisuusvalvontaa. Tähän liittyen valiokunnan mietinnössä on käsitelty erityisesti kahta kysymystä: hallituksen esityksissä esitettyjä kannanottoja perustuslakivaliokunnan lausunnon pyytämisestä ja ruotsinkielisiä säädöstekstejä.

Perustuslakivaliokunta on viime aikoina useamman kerran kiinnittänyt huomiota hallituksen esitysten laatimisohjeisiin. Niiden mukaan, jos lakiehdotuksen perustuslainmukaisuudesta tai suhteesta ihmisoikeussopimukseen on epäselvyyttä, esityksen suhdetta perustuslakiin koskevaan jaksoon on otettava säätämisyjärjestysarvion jälkeen omaksi kappaleekseen nimenomainen lausuma, jonka mukaan on suotavaa, että esitys saatetaan perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi. Lausumaa ei näiden ohjeiden mukaan kirjoiteta, ellei esityksen arviointi perustuslakivaliokunnassa ole aidosti tarpeen tulkintaongelman takia. Valiokunta on korostanut, että muissa kuin ohjeissa mainituissa epäselvyytilanteissa tällaista lausumaa ei tulisi sisällyttää perusteluihin.

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

Oikeuskansleri on lainvalmisteluun kohdistuvassa laillisuusvalvonnassa tuonut esiin myös, että perustuslakivaliokunnan käsittelyn tarpeellisuutta arvioitaessa on samalla tarpeen nostaa esille ne perustuslain tulkintakysymykset, joihin perustuslakivaliokunnan kannanotto olisi aikaisempi tulkintakäytäntö huomioon ottaen tarpeellista. Perustuslakivaliokunnan saaman selvityksen mukaan sanottuun seikkaan on kiinnitetty korostuneesti huomiota kertomusvuonna ja sen jälkeenkin, mitä valiokunta pitää perusteltuna.

Oikeuskanslerin kertomuksessa on käsitelty kysymystä ruotsinkielisiin lakiehdotuksiin sisältyvistä virheistä. Tehdyssä selvityksessä on kertomuksen mukaan ilmennyt, että suomen- ja ruotsinkielisten lakiehdotusten vastaavuudessa oli ainakin ajoittain merkittäviä puutteita. Kysymys näytti olevan monin osin rakenteellisista ongelmista, joihin yksittäisen esittelijän oli ilmeisesti mahdotonta vaikuttaa. Oikeuskansleri kiinnitti valtioneuvoston ja sen ministeriöiden vakavaa huomiota perustuslaista johtuvaan velvollisuuteen huolehtia siitä, että eduskunnalle annettavat suomen- ja ruotsinkieliset lakiehdotukset vastaavat toisiaan ja että edellytykset tähän turvataan ministeriöiden lainvalmistelussa. Perustuslakivaliokunta painottaa mietinnössään kielilain ja myös Ahvenanmaan itsehallintolain noudattamisen tärkeyttä lainvalmistelussa. Valiokunta kiinnittää huomiota myös riittävien ja asianmukaisten käännöspalvelujen tärkeyteen.

Puhemies! Perustuslakivaliokunnan kannanottoehdotuksena on, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.08 Juha Hänninen kok: Arvoisa herra puhemies! Oikeuskanslerin tehtävä on suomalaisen oikeusvaltion kannalta perustavanlaatuinen. Hän valvoo valtioneuvoston ja tasavallan presidentin toiminnan lainmukaisuutta ja toimii koko hallinnon laillisuusvalvonnan ylimpänä viranomaisena yhdessä eduskunnan oikeusasiamiehen kanssa. Oikeuskanslerin virka on osa sitä oikeudellista selkärankaa, johon yhteiskuntamme vakaus ja luottamus rakentuvat. Kansalaisten on voitava luottaa siihen, että julkinen valta toimii oikeudenmukaisesti ja laillisesti. Siksi oikeuskanslerin toimintaa on tarkasteltava säännöllisesti — ei epäluulosta, vaan siksi, että avoimuus ja seuranta ovat tärkeä osa toimivaa demokratiaa.

Arvoisa herra puhemies! Kertomuksessa on tuotu esiin monia ajankohtaisia ja oikeusvaltion kannalta merkityksellisiä teemoja. Yksi niistä on lainvalmistelun valvonta, erityisesti perustuslain kansainvälisten velvoitteiden ja kielilainsäädännön noudattaminen. Oikeuskansleri on kiinnittänyt huomiota esimerkiksi siihen, että suomen- ja ruotsinkielisten lakiehdotusten välillä on ollut eroavaisuuksia johtuen rakenteellisista ongelmista, joihin yksittäisen esittelijän on ilmeisen mahdotonta vaikuttaa. Tämä osoittaa vastuullisuutta ja halua kehittää järjestelmää entistä eheämmäksi.

Arvoisa herra puhemies! Vuodelta 2023 annettu oikeuskanslerin kertomus osoittaa, että virasto on hoitanut tehtävänsä huolella, vakaasti ja ammattitaitoisesti. Kertomus tuo esiin keskeiset havainnot valvonnasta sekä uudistuksia viraston työssä. On ilahduttavaa todeta, että perustuslakivaliokunta ei ole nähnyt kertomuksessa huomautettavaa. Tämä on vahva osoitus toiminnan laadusta ja johdonmukaisuudesta. Kertomus on asiantunteva, selkeä ja hyvin jäsennelty. Se osoittaa, että suomalainen laillisuusvalvonta on vahvalla pohjalla. Meillä on syytä olla ylpeitä siitä. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman on poissa. — Ledamot Löfström, varsågod.

17.11 Mats Löfström r: Tack, ärade herr talman! Justitiekanslerns årsberättelse är en viktig påminnelse om den centrala roll som rättssäkerhet och språkliga rättigheter spelar i vår demokrati. Att lagstiftning håller hög kvalitet och är tillgänglig på båda nationalspråken är en grundläggande del av rättsstaten. Det här tog också ordförande Heikki Vestman mycket tydligt upp i sitt utmärkta anförande.

Justitiekanslerns granskning visar på återkommande brister i lagstiftningsarbetet, där de svenskspråkiga lagförslagen ofta håller lägre kvalitet än de finskspråkiga. Lagtexter kan innehålla direkta översättningsfel, sakna granskning eller avvika från den finska versionen. Det är särskilt oroande att viktiga lagförslag, såsom lagen om småbarnspedagogik, har behandlats utan att den svenska versionen granskats. Laggranskningen ska vara den sista kvalitetskontrollen men kringgås alltför ofta med hänvisning till brådskande ärenden. Den svenskspråkiga laggranskningen har också mindre resurser än den finskspråkiga laggranskningen, trots att det så klart finns lika mycket arbete kring lagstiftningen på båda språken.

Arvoisa herra puhemies! Oikeusvaltiossa kansalaisten on voitava luottaa siihen, että lait ovat oikein laadittuja ja vastaavat toisiaan molemmilla kielillä. Oikeuskansleri on tuonut esiin rakenteellisia ongelmia, kuten ajanpuutteen, riittämättömät resurssit lainvalmistelussa ja ruotsia osaavien virkamiesten vähyyden. Tämä ei ole pelkästään tekninen ongelma vaan oikeusturvakysymys ja perustuslain rikkomus, sillä perustuslaki velvoittaa säätämään lait suomen ja ruotsin kielellä niin, että ne ovat samanarvoisia. Siksi kannatan oikeuskanslerin ehdotusta kehittää valtioneuvoston ohjesääntöä niin, että laintarkastusta ei voi ohittaa.

Ärade herr talman! För Åland är frågan alldeles särskilt relevant. Kärnan i Ålands självstyrelse är svenska språket. Det är en del av Nationernas förbunds beslut för drygt hundra år sedan där staten, republiken Finland, lovade och förband sig till att all kommunikation med Åland ska ske på svenska. Det här kräver tydliga och exakta översättningar av rikslagstiftning. Om det förekommer brister i de svenskspråkiga versionerna av rikslagar blir det ännu svårare att säkerställa att Åland har samma rättssäkerhet som övriga landet. Felaktiga översättningar kan skapa problem vid implementeringen av rikslagstiftning och påverka rättssäkerheten för svenskspråkiga medborgare i hela landet ifall en myndighet exempelvis fattar beslut utgående från den svenskspråkiga lagen, som kan vara felaktigt översatt. Det här är något som vi också tar upp i betänkandet från grundlagsutskottet och sätter stark vikt på.

Samtidigt, ärade herr talman, vill jag vara tydlig med att detta inte är en kritik mot svenska byrån, translatorsbyrån vid statsrådet, som gör översättningarna. Våra översättare översätter mer text än kanske någonsin tidigare utan att ha fått mera resurser. Anledningen till att det är allt fler översättningar som ska göras har att göra med att statens kommunikationskanaler blivit allt fler, och sociala medier kräver att det ska komma svenskspråkiga översättningar också för de texterna. Jag har själv besökt translatorsbyrån och sett deras hårda arbete med de här, och de behöver tillräckliga resurser för det arbetet.

Översättningsarbetet har dock också blivit mer utmanande, då det funnits enorma lagstiftningsprojekt med en stram politisk tidtabell. Detta gäller regeringar där de flesta riks-

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

dagspartier här i salen har varit med, och det är också någonting som är viktigt för alla regeringar, både nuvarande och kommande, att tänka på. Just därför är justitiekanslerns berättelse så viktig i det här hänseendet, och jag vill tacka justitiekansler Tuomas Pöysti för att man har haft ett speciellt projekt för att granska de här översättningarna. Jag vill också passa på att tacka kansler Pöysti för hans tid som justitiekansler och önska honom lycka till i sitt kommande uppdrag.

Arvoisa herra puhemies! Kyse on perusoikeuksiemme kunnioittamisesta ja luottamuksen säilyttämisestä lainsäädäntöömme. Meidän on suhtauduttava oikeuskanslerin kritiikkiin vakavasti ja ryhdyttävä toimeen ruotsinkielisten lakitekstien laadun parantamiseksi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack, kiitos. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.16 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Valtioneuvoston oikeuskanslerin työ on tärkeää, kun hän valvoo virkansa puolesta valtioneuvoston toiminnan lainmukaisuutta ja samoin tasavallan presidentin toiminnan lainmukaisuutta.

Vuosien saatossa on noussut aina esille lainvalmistelun taso, mutta oletteko kokenut virkauranne aikana oikeuskanslerina tämän olevan kasvava ongelma vai vähenevä ongelma?

Ja nyt kun olette jäämässä pois, kun ilmoituksenne mukaan olette siirtymässä toisiin tehtäviin, oletteko tämän virkauranne aikana ollut tyytyväinen siihen, mikä Suomessa on tämä laillisuusvalvonnan taso? Sehän on oikeusvaltion yksi tärkeimpiä tehtäviä, että meillä laillisuusvalvonta toimii, ja sitten valtion virkamiehet näin ollen toimivat Suomen lakien mukaan, mikä on virkamiehelle velvollisuus perustuslakimme mukaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

17.17 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies, hyvä oikeuskansleri, hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Haluan alkuun kiittää teitä, oikeuskansleri Tuomas Pöysti, tekemästänne tärkeästä ja vaikeasta työstä. Jos oikein muistan, niin teidät nimitettiin tehtävään vuoden 2018 alussa, tai aloititte silloin tehtävässä, ja jos katsomme näitä vuosia siitä hetkestä tähän päivään, niin onhan teidän kaudelle mahtunut täysin poikkeuksellisia ja oikeudellisesti hyvin hankalia asioita ratkottavaksi. Kiitos — olette selviytynyt niistä isänmaan kannalta kiitettävällä tavalla. Korona, aivan poikkeuksellinen tilanne — jouduttiin miettimään uudenlaisia ratkaisuja ja hyvin nopealla aikataululla tekemään erittäinkin vaikeita puntarointeja eri asioiden välillä. Ja sitten tietysti Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan sekä Venäjän aggressiot meitä, Eurooppaa ja muita maita kohtaan ovat laittaneet meidät aivan uudenvuoden tehtävään. Haluan kiittää teitä ja toivottaa voimia tärkeään uuteen tehtäväänne.

Oikeastaan luin tätä oikeuskanslerin kertomusta vuodelta 2023 uudelleen nyt vähän peilaten tähän hetkeen, missä tänään elämme. Tämä oikeuskansleri Tuomas Pöystin puheenvuorokirjoitus otsikolla ”Oikeuskanslerin laillisuusvalvonta kansallisen turvallisuuden ja oikeusvaltioperiaatteen yhteensovittamisessa” on kirjoitus, jonka kyllä kannustan ihan jokaista kansanedustajaa lukemaan, ja kyllä muitakin. Tässä on loistava lainaus meidän tasavallan presidentin valtiopäivien avajaispuheesta 7. helmikuuta 2024, jolloin Sauli Niinistö sanoitti naapurimaamme Venäjän toiminnasta suomalaiselle oikeusvaltiolle syntyvän

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

ongelman osuvasti. Lainausta Tuomas Pöystin kirjoituksesta ja presidentin puheesta: ”Lait ovat olleet suomalaisten miekkana ja kilpenä vuosisatojen ajan. Nyt tätä miekkaa pyritään kääntämään meitä itseämme vastaan. Venäjä käyttää ihmisiä välineenä tarkoituksenaan heikentää Suomen rajaturvallisuutta, horjuttaa sisäistä järjestystä ja synnyttää eripuraa. Haaste on kuitenkin kova ja kahtalainen: miten turvaamme lakeihin, ja miten taas turvaamme niitä? Voi olla, että poikkeukselliset ajat vaativat poikkeuksellista ajattelua. Samalla laillisen järjestyksen ydin on varjeltava.” Pöysti jatkaa, että ”tätä varjelua on jouduttu oikeuskanslerin laillisuusvalvonnassa kertomusvuonna ja sen jälkeen useampaan kertaan pohtimaan”.

Täällä kirjassa myöhemmin kuvataan myös sitä, miten aina ”eduskunnan enemmistön luottamusta nauttivalla hallituksella on oikeus esittää eduskunnan arvioitavaksi myös kiistanalaisiakin, muutosta aikaisempaan perustuslain tulkintakäytäntöön ja perustuslakiin sisältäviä esityksiä. Ikävät ja vaikeatkin asiat tulevat näin lainvalmistelussa ja eduskunnassa lainsäädäntömenettelyssä pohdittaviksi. Julkinen vallankäyttö, valtiollinen voimankäyttö mukaan lukien, ei tällöin perustu mielivaltaan, vaan demokraattisesti valmisteltuun lakiin ja siihen perustuvaan harkintaan. Vallankäytöllä ja oikeusjärjestyksellä on näin aina demokraattinen perusta ja asianmukainen oikeudellinen muoto”, kirjoitetaan tässä puheenvuorossa.

Samaan asiaan palataan myös myöhemmin otsikolla ”Perusoikeuksien ja kansallisen turvallisuuden yhteensovittaminen” sivulla 74, jossa kuvataan sitä tilannetta, joka maassamme oli siis 2022 jälkeen vuoteen 2023 tultaessa. Tämä pohdinta päättyy siihen, että kerrotaan, että sisäministeriö on helmikuussa 24, eli reilu vuosi sitten, päättänyt uuden lainsäädäntöhankkeen käynnistämisestä — ja kyse on siis rajaturvallisuuslaista, johon tässä viitataan. On käyty läpi nykyisen keinovalikoiman riittävyyttä ja sitten sitä, miten tähän tilanteeseen on pystytty vastaamaan.

Arvoisa puhemies! Meidän vastuulla on huolehtia rajojemme, mutta myös Suomen ja suomalaisten turvallisuudesta. Hallituksen perusteltu lähtökohta on, että kansallinen turvallisuus asetetaan etusijalle. Rajaturvallisuuslaki on siis nykytilanteessa ollut välttämätön, ja se on sitä myös jatkossa. Muilla keinoin ei pystytty puuttumaan tällaiseen vaikuttamiseen, mitä olemme Venäjän toimesta kohdanneet. Päätöstä siitä, ketkä Suomeen saapuvat, ei voi luovuttaa Venäjän käsiin, ja meidän on varauduttava siihen, että välineellistetty maahantulo voi saada nykyistä vakavampia ja vaikeampia muotoja maastorajalla. Eli tässä varaudutaan lainsäädännöllä poikkeukselliseen ja vakavaan tilanteeseen, jota EU-säännökset ja kansainväliset sopimukset eivät toistaiseksi tunne, ja tätä tulkintaa on joutunut oikeuskansleri tekemään, mutta myös puheenjohtaja, edustaja Heikki Vestmanin johtama perustuslakivaliokunta. Perustuslakivaliokunta viime vuonna tätä rajaturvallisuuslakia säädettäessä totesi, että oikeusvaltiollakin on oikeus ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka ovat vaaran torjumiseksi välttämättömiä, vaikka ne näyttäisivätkin olevan ristiriidassa ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa. Näitä uhkia eivät sopimukset nimittäin tunnista.

Suurissa kansallisen turvallisuuden kysymyksissä meillä on onneksi ollut Suomessa varsin laaja yhteisymmärrys, ja kun viittasin näihin oikeuskansleri Pöystin kaudelle osuneisiin poikkeuksellisen vaativiin ja vaikeisiin asioihin, koronaan mutta nyt myös Venäjän hyökkäyssotaan, niin on ollut arvokasta, että tässä salissa on löytynyt laaja yhteisymmärrys näille asioille. Me olimme viime kaudella oppositiossa, kun korona meitä koetteli, ja me annoimme kyllä hyvin tukea niille kovillekin ratkaisuille, jotka ehkä jossain tilanteessa olisivat voineet joutua toisenlaiseenkin arviointiin. Mutta siinä hetkessä ei ollut käytettä-

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

vissä jälkiviisautta, siinä hetkessä oli toimia tehtävä, ja niitä toimia meidän demokraattinen järjestelmä pystyi erinomaisella tavalla tekemään. Uskon, että myös tästä oikeuskansleri Tuomas Pöystin kausi jää hienosti historiaamme.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

17.25 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa herra puhemies! Arvoisa herra oikeuskansleri! Hyvät kansanedustajat! Aivan kuten edustaja Heinonen, haluan aluksi kiittää teitä työstänne oikeuskanslerina, kun olemme kuulleet, että siirrytte uusiin tehtäviin. Oikeudellisesti erittäin hankalia ja poikkeuksellisia asioita on tullut toimikaudellanne eteenne, kuten juuri korona-aika ja siihen liittyvät vaikeat, oikeudellisesti haastavat ratkaisut.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunnan nyt käsittelyssä olevassa mietinnössä lainataan hallituksen esitysten laatimisohteita — luen nyt sitaatin PeVin mietinnöstä: hallituksen esitysten laatimisohteiden mukaan, ”jos lakiehdotuksen perustuslainmukaisuudesta tai suhteesta ihmisoikeussopimukseen on epäselvyyttä”, silloin on otettava hallituksen esitykseen sen säätämisperusteluiden loppuun omaksi kappaleeksi lausuma, että hallitus pitää suotavana, että tämä esitys lähetetään perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi. Siis ”jos lakiehdotuksen perustuslainmukaisuudesta tai suhteesta ihmisoikeussopimukseen on epäselvyyttä”.

Perustuslakivaliokunta tässä mietinnössä korostaa, että muissa kuin näissä tilanteissa perustuslakivaliokunnan lausuntoa ei tulisi pyytää hallituksen esityksen perusteluissa. Ymmärrän hyvin tämän perustuslakivaliokunnan näkökohdan, koska perustuslakivaliokunta on tämän talon työllistetyin valiokunta. Joka viikko tästä salista lähtee eri valiokuntiin lakiesityksiä, joista hallituksen ja puhemiesneuvoston ja eduskunnan mielestä tulee pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto.

Miten on mahdollista, että jatkuvasti eduskuntaan, tämän hallituksen aikana, edellisen hallituksen aikana ja seuraavan hallituksen aikana, tulee esityksiä, joiden ”perustuslainmukaisuudesta on epäselvyyttä”? Miten meillä on jatkuvasti hallituksia, jotka kolkuttelevat perustuslainmukaisuuden rajoja niin pitkälle, että joudumme katsomaan, että siinä on epäselvyys lain perustuslainmukaisuudesta ja lakiesitys pitää lähettää perustuslakivaliokuntaan lausunnon? Tämähän on aivan sairas tilanne. Miten meillä voi jatkuvasti olla täällä hallitusten esityksiä, jotka kolkuttelevat perustuslainmukaisuuden rajoja? Olen puhunut tästä aikaisemminkin, ja jatkan puhumista, koska tämä on aivan järjetön tilanne. Miten Suomessa hallitukset toistensa perään antavat esityksiä, jotka sillä tavoin ovat arveluttavia suhteessa perustuslakiin ja perustuslainmukaisuuteen, että tämän epäselvyyden vuoksi ne pitää lähettää perustuslakivaliokuntaan? Ei tässä ole mitään järkeä. Ja totta kai tässä on taustalla jo vuosia jatkunut ylikireä perustuslain tulkinta. Se on se perimmäinen ongelma tässä asiassa.

No niin, tämä oli yleistä oppia, ja sitten tulee konkretiaa: Nimittäin kun hallitus antoi esityksen, jolla rajoitettiin kännykän käyttöä kouluissa, siinä kymmenen sivua — tämä ei ole liioittelua, vaan sananmukaisesti kymmenen sivua — pohdittiin sitä, mikä on tämän esityksen suhde perustuslakiin ja ennen kaikkea perusoikeuksiin. Loukataanko sananvapautta, loukataanko omaisuudensuojaa, loukataanko yksityisyydensuojaa, loukataanko yhdenvertaisuutta, loukataanko lasten oikeuksien sopimusta, loukataanko vammaisten oikeuksien sopimusta? Kymmenen sivua, ja se säätämisperustelu ei päätnyt siihen, että tämä pitää lähettää perustuslakivaliokuntaan. Mutta saamani selvityksen mukaan Oikeus-

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

kanslerinvirasto katsoi, että se tulee lähettää perustuslakivaliokuntaan, ja niinpä siihen liisättiin virke, vai oliko kappale, jossa katsottiin, että pitää lähettää perustuslakivaliokuntaan muun muassa omaisuudensuojan kannalta. Etten sanoisi, että naurettavaa.

Vastustin alun perin koko esityksen lähettämistä perustuslakivaliokuntaan, koska mielestäni siinä ei ollut mitään perustuslaillisesti epäselvää. Mutta pitää sanoa, että olen erittäin tyytyväinen siihen, että Oikeuskanslerinvirasto edellytti tai toivoi — en tiedä, mikä on oikea ilmaisu — tällaista klausuulia ja että se lakiesitys lähetettiin perustuslakivaliokuntaan, sillä perustuslakivaliokunta antoi tästä hallituksen esityksestä aivan erinomaisen lausunnon, yksimielisesti aivan erinomaisen lausunnon. Sen jälkeen, kun kymmenen sivua oli hallituksen esityksessä pyöritelty sitä, mitä kaikkia perustuslaillisia näkökohtia ja perusoikeuksiin liittyviä ongelmia tähän liittykään, niin perustuslakivaliokunta — joka on Suomessa ylin perustuslakia tulkitseva elin ilmeisesti kaikkien mielestä, apulaisestanne en ole ihan varma — yhdellä sivulla, yhdellä sivulla, ratkaisi tämän asian, ja yhdellä virkkeellä, joka kuuluu näin: ”Perustuslakivaliokunnan mielestä ehdotetussa sääntelyssä ei ole kyse perusoikeuksia rajoittavasta tai niihin puuttuvasta sääntelystä.” Erinomainen juttu, että virastonne halusi tämän asian PeViin, koska saatiin perustuslakivaliokunnalta käänteentekevä lausunto.

Kun tämä kertomus, jota nyt käsittelemme, oli lähetekeskustelussa, kysyin teiltä, herra oikeuskansleri, oletteko virastossa miettineet, mikä on perusoikeusrajoitus, koska meillä on sitten oppi ja doktriini siitä, mitä kaikkea pitää ottaa huomioon ja mitä pitää tarkalleen katsoa, kun on kyseessä perusoikeusrajoitus. Sanoitte silloin, että tätä ei erikseen ole pohdittu. No, nyt perustuslakivaliokunta tässä käänteentekevässä lausunnossa on todennut, että tämä ei ainakaan ollut perusoikeusrajoitus.

Toivon todella, että te siellä virastossa, koska olette merkittävä perustuslain tulkitsija, te ja teidän apulaisenne ja virastonne ja kaikki ministeriöt, luette tarkkaan tämän perustuslakivaliokunnan lausunnon, joka muuten perustui professori Tuomas Ojasen hyvään valiokunnalle antamaan lausuntoon. Kaksi muuta professoria pyöritteli sivukaupalla näitä perusoikeuspulmia, aivan kuten hallituksen esitys. Eli toivon, että se luetaan perusteellisesti, ja uskon, että nyt vähän terveempi kehitys siitä, mitä kaikkea pidetään perusoikeusrajoituksena, seuraa tästä perustuslakivaliokunnan lausunnosta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

17.33 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tästä edustaja Zyskowiczin arvokkaasta puheenvuorosta on hyvä jatkaa. — Perustuslakivaliokunnassa olemme kiinnittäneet tällä vaalikaudella ainakin pariinkin otteeseen lausunnoissamme huomiota siihen, että meille on lähetetty käsittelyyn asioita, joista sitten on oikeastaan asiantuntijoidenkin näkemysten perusteella päädytty toteamaan, että tässä ei nyt ole valtiosääntöisesti punnittavia näkökohtia lainkaan. Käsitykseni mukaan tästä ovat myös ministeriöiden kansliapäälliköt keskustelleet ja tällaista lainsäädäntötyön ja lainvalmistelun kehittämistä valtioneuvostossa ja ministeriöissä ollaan viemässä eteenpäin. Se on kyllä todella tarpeen.

Tässä oikeuskanslerin perustuslakivaliokunnalle antamassa lausunnossa — kävimme muuten erittäin hyvän keskustelun useista asioista tässä kuulemisessa — olette kiinnittäneet huomiota muun muassa näiden hallituksen lakiehdotusten yhteisvaikutusten arviointiin, ja tämä on ollut tämänkin hallituksen aikana esillä, eikä ole ensimmäistä kertaa. Siis kun perustuslakivaliokunta nyt sitten arvioi — sillä kertaa aiheesta — näitä perusoikeus-

vaikutuksia ja olette nostaneet esille, että myös muita vaikutuksia tulisi arvioida, niin tässä tietysti tulee esille se, että tällä vaalikaudella, ja varmasti aikaisemminkin, useita kokonaisuuksia pilkotaan erillisiin hallituksen esityksiin. Tietysti vaalikauden alussa esimerkiksi nämä tietyt sosiaaliturvaa koskevat esitykset johtuivat ihan siitä, että hallitusneuvotteluissa kesti aika pitkään. Vaalit ovat nykyään huhtikuussa, ja ihan aidosti sen uuden hallituksen budjettivalmistelun poliittisella ohjauksella tulee aika kiire. Tämä on mielestäni ihan ymmärrettävä asia ja isompi asia kuin vain lainsäädäntövalmistelullinen asia. Mutta sitten esimerkiksi nämä lukuisat — varmaan toistakymmentä — ulkomaalaislain muutosesitykset on käsitelty tällä vaalikaudella perustuslakivaliokunnassakin [Ben Zyskowitz: Kaikki, kaikki!] — kaikki, kaikki — ja osassa sitten on ollut jotain ja näin, en mene siihen tässä.

Yleensäkin, olivat hallitukset sitten minkälaisia hyvänsä ja tekivät minkälaisia lainsäädäntöuudistuksia hyvänsä, olisi varmasti tulevaisuudessa hyvä, että pyritäisiin kokoomaan samaan kokonaisuuteen kuuluvia uudistuksia yhteen hallituksen esitykseen. Se helpottaisi perustuslakivaliokunnan työtä, ja uskon, että se myös helpottaisi Oikeuskanslerinviraston harjoittamaa ennakollista valvontaa, koska kyllä tämä säädösvalmistelun heikenevä laatu, joka nyt koskettaa tiettyjä ministeriöitä, on tämän kertomuksenkin mukaan työllistänyt Oikeuskanslerinvirastoa todella paljon. Tämä on asia, jota kyllä pitäisi nyt ja tulevaisuudessa sitten kehittää, jotta viime kädessä se meidän tärkein tavoite, [Puhemies koputtaa] eli hyvän lainsäädännön ja kansalaisten oikeuksien varjeleminen, onnistuu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskinen, olkaa hyvä.

17.36 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Oikeuskanslerin kertomuksessa on ihan hyvin koottu omaksi jaksokseen eräitä havaintoja liittyen laillisuusvalvontaan eri hallinnonalojen työssä kuin myös valtioneuvoston kokonaisuudenkin osalta. Tähän viitaten sivut 22 ja 23 tuolla kertomuksessa käsittelevät oikeuskanslerin roolia ulko- ja turvallisuuspoliittisen päätöksenteon valmistelussa: ”Oikeuskansleri on selventänyt kirjallisessa kannanotossaan sitä, milloin oikeuskanslerin on perusteltua perustuslaissa säädetyn tehtävänsä nojalla osallistua TP-UTVAn tai UTVAn kokoukseen” — eli siinä tasavallan presidentin ja hallituksen keskeisten ministerien yhteiskokoukseen. ”Osallistuminen laillisuusvalvonnan edellyttämässä laajuudessa tarkoittaa yleensä osallistumista silloin, kun käsitellyssä on linjausta varten valtiosääntöisesti merkittävää oikeudellista kannanottoa edellyttävä asia. Tällaisia ovat olleet esimerkiksi viime vuosina poikkeusolojen toteaminen, Naton liittymisprosessin menettelytavat, huomattavan ja periaatteellisesti merkittävän oikeudellisen kannanoton tai tulkinnan tarve päätettäessä Suomen osallistumisesta kansainvälisen avun antamiseen, pyytämiseen tai kansainväliseen yhteistoimintaan taikka poikkeuksellisen turvallisuustilanteen edellyttämien poikkeusluonteisten eli perusoikeuksia rajoittavien toimivaltuuksien käyttäminen (rajavartiolain 16 §:n mukaisten rajoitustoimien ja kansainvälisen suojelun hakemisen keskittämisen käyttöönotto). Varsinkin poikkeusolojen toteamisen ja hallitusvallan poikkeuksellisten toimivaltuuksien käyttämistä koskevissa asioissa laillisuusvalvonnallisen arvion ja kannanoton esittäminen UTVAssa ja TP-UTVAssa on salassapidon ja kyseisen valmistelu- ja yhteistoimintafoorumin tosiasiallisen arvovallan turvaamisen kannalta perusteltua ja suositeltavaa. Tällä vältetään esimerkiksi siellä linjatun asian palauttaminen oikeudellisten puutteiden johdosta sinne tasavallan presidentin esittelystä tai valtioneuvoston yleisistunnosta. TP-UTVAn tai UTVAn valmisteleva linjaus ei oikeudellisesti sido eikä pidäkään sitoa ylimmän laillisuusvalvojan kannan-

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

ottoa asiasta päätettäessä, mutta käytännössä TP-UTVAn ja UTVAn linjausten on perusteltua olla oikeudellisesti huolella harkittuja.”

No, tämä kuvaus on ihan hyvä täydentämään sitä kansalaistenkin tietämystä siitä, miten tällaisia vaikeita asioita päätetään ja miten varsinaisen päätöksenteon valmistelua tehdään valtioneuvoston piirissä. Viime vuosina on ollut todella hankalia, ennennäkemättömiä asioita niin koronapandemian ympärillä kuin sitten ulkoisen turvallisuustilanteen muuttuessa Venäjän hyökkäyssodan takia. Sitten on ollut valmistautuminen Naton jäsenyyteen ja sen ensimmäisten kuukausien ja vuosien kokemukset.

Nythän tässä on sellainen vähän hankalakin tilanne, että Natossa tehdään vuosikymmeeniin isoimpia päätöksiä ja Suomi ja Ruotsi uusina jäsenmaina ovat esimerkiksi ensimmäistä kertaa Naton syvällisen puolustus suunnittelun kohteena tai osallisina siinä, samalla kun todella pyritään periaatteessa kaksinkertaistamaan, tai ehkä enemmänkin, Naton eurooppalaisten jäsenmaiden puolustuskykyä tämän kierroksen aikana. Samaan aikaan Suomessa ei ole sellaista lainsäädäntöä Naton osalta kuin Euroopan unionin osalta tehtiin tietoisesti hyvissä ajoin — ehkä tarkimmin Euroopan unionin maista on säännelty, miten eduskunta ja sen valiokunnat osallistuvat päätöksenteon valmisteluun eri vaiheissa ja sitten myöskin tietysti tekevät sitä lainsäädännön harmonisointia, kun päätöksiä Euroopan unionissa on tehty.

No, nyt tässä vaiheessa Natossa tehdään puolustuksen ja turvallisuuden osalta sen kaltaisia päätöksiä, jotka ovat rinnastettavissa siihen päätöksien kauaskantoisuuteen ja suureen merkitykseen kuin mitä Euroopan unionissa tehdään vuosittain. Kun tässä tilanteessa ei ole sitä erityislainsäädäntöä, niin entistä isompi huoli on myös siitä, että parlamentti, eduskunta, pääsee oikeaan aikaan vaikuttamaan siihen, minkälaisiin kantoihin ja päätöksiin Natossa ja sen elimissä Suomen puolesta sitoudutaan. Samalla korostuu sitten myös oikeuskanslerin rooli tuossa valmistelussa, kun pitää siellä sitten muistuttaa myös niistä oikeudellisista rajoista, joita tällaisessa tilanteessa valtioneuvoston sisäisessä päätöksenteossa ja valmistelussa on ja jotka tulevat suoraan perustuslaista, kun sitä juuri Natoon sopeutettua kansallista lainsäädäntöä ei ole siitä, miten siellä tehtävät päätökset tuotaisiin eduskunnan ja sen valiokuntien käsittelyyn.

Tämän kevään aikana testataan sitä, onko hallituksella riittävää ennalta-arviointikykyä siihen, että asiat todella tuodaan eduskuntaan. Suuri osa niistä on luottamuksellisia, eli ne eivät ole julkisia, mutta ne pitäisi kuitenkin perustuslain edellyttämällä tavalla tuoda tiedoksi eduskuntaan sen keskeisille valiokunnille, ja siellä käytävän keskustelun kautta saada myös evästystä siihen, mihin hallitus aikoo tuolla Naton sisäisen päätöksenteon vaiheissa sitoutua. Tärkeimmät vaiheet tulevat ehkä sitten jo julkisiksikin, siis ennen lopullista päätöksentekoa, mutta kun nämä juuri ennennäkemättömän haastavassa vaiheessa tehtävät ratkaisut sisällöltään pitkälti määräytyvät näistä aiemmista vaiheista, jotka eivät ole julkisia eivätkä ole nyt lainsäädännön edellyttämänä suoraan tänne eduskuntaan tuotavia, niin sen hallituksen ja valtioneuvoston toiminnan on nyt sitten tapahduttava pitkälti tämänmoisen parlamentaarisen vastuun piirissä ja toisaalta perustuslaista tulevien oikeudellisten rajojen puitteissa, niin että sieltä oikea-aikaisesti ja oikeassa laajuudessa asiat tuodaan eduskunnan ja sen valiokuntien käsittelyyn. Tässä mielessä kannustan oikeuskansleria ja Oikeuskanslerinvirastoa tähän asiaan kiinnittämään huomiota. Tietysti olisi hyvä, että ministeriössäkin hiukan vauhditettaisiin tätä Nato-aikaan sopeutettavan lainsäädännön valmistelua, ja siihen sitten palataan tietysti normaalissa järjestyksessä hallituksen esitysten kautta. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Vestman, olkaa hyvä.

17.44 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Kiitos edustajakollegoiden erinomaisista puheenvuoroista. Niihin kaikkiin on helppo yhtyä. — Olen samaa mieltä edustaja Heinosen kanssa siitä, että kaikkien kansanedustajien ja muidenkin, joita kiinnostavat oikeusvaltiollisuuteen liittyvät ajankohtaiset polttavat kysymykset, olisi syytä lukea tästä kertomuksesta oikeuskansleri Pöystin puheenvuoro ”Oikeuskanslerin laillisuusvalvonta kansallisen turvallisuuden ja oikeusvaltioperiaatteen yhteensovittamisessa”. Tämä puheenvuoro sisältää erittäin arvokasta ja syvällistä ajattelua juuri tämän hetken kiperimmistä oikeusvaltiollisuuteen liittyvistä kysymyksistä.

Itse haluan vielä nostaa esille tässä kertomuksessa olevan jakson, joka koskee taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien ja hallituksen säästölakien ennakkovalvontaa. Tässä osassa on todettu, että oikeuskanslerin näistä säästölakeista antamien lausuntojen keskeinen asia oli perusoikeuksien rajoitusedellytysten täyttyminen ja sen arviointi, ja tässä on käsitelty muun muassa kysymystä näille rajoituksille asetetusta hyväksyttävän perusteen vaatimuksesta. Tältä osin haluan kiinnittää huomiota perustuslakivaliokunnan varsin tuoreeseen lausuntoon, jossa perustuslakivaliokunta nosti esille tällä vaalikaudella hallituksen esityksissä olleita säättämisperusteluja koskien sosiaalisia perusoikeuksia. Tässä lausunnossa perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota siihen, että näitä säästölakeja on arvioitu tällaisen heikennyskiellon ja siihen kytkeytyvän perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin perustuvan arvioinnin perusteella ja toisaalta sitten että perustuslakivaliokunta ei kuitenkaan viimeaikaisessa käytännössään ole soveltanut kansallisen perustuslain puitteissa tämäntyyppistä arviointia, vaan sen sijaan soveltanut arviointia siitä, turvaako ehdotettu sääntely muutoksen jälkeenkin perustuslain 19 §:n mukaiset oikeudet, arvioimalla esimerkiksi sosiaalietuksien tasoa perustuslain 19 §:n 2 momentin kannalta. Toivon, että tämä perustuslakivaliokunnan lausunto tuolla valtioneuvostossa ja erityisesti sosiaali- ja terveysministeriössä huomataan ja jatkossa nämä säättämisperustelut tältä osin saataisiin parempaan jamaan.

Lopuksi, puhemies, haluan vielä minäkin lausua suuret kiitokset teille, hyvä oikeuskansleri Pöysti, teidän työstänne suomalaisen oikeusvaltion eteen ja aivan erityisesti tietysti valtioneuvoston sekä hallinnon ja muun julkisen vallankäytön laillisuuden varmistamisen eteen ja myös siitä syvällisestä oikeudellisesta ajattelusta, jota olette tuonut tähän suomalaiseen keskusteluun oikeusvaltiosta ja ajankohtaisista siihen liittyvistä teemoista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Oikeuskansleri Pöysti, viisi minuuttia, olkaa hyvä.

17.48 Valtioneuvoston oikeuskansleri Tuomas Pöysti: Arvoisa puhemies! Arvoiset kansanedustajat! Kiitoksia näistä puheenvuoroista esille nostetuista tärkeistä huomioista. Ilahtuneena panin merkille myöskin, että laillisuusvalvonta nauttii luottamusta. — Perustuslakivaliokunta on mietinnössään jälleen kerran kiinnittänyt huomiota valtioneuvoston oikeuskanslerin laillisuusvalvonnan kannalta olennaisiin ja tärkeisiin asioihin, ja me otetaan tietysti nämä viestit vakavasti ja kehitetään ja suunnataan laillisuusvalvontaa sen mukaisesti.

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

Tässä mietinnössään perustuslakivaliokunta vakiintuneen käytännön mukaisesti muistuttaa painottaneensa ylimmän laillisuusvalvonnan riippumattomuutta. Totean tässä yhteydessä, että ylimmän laillisuusvalvonnan riippumattomuus on tuomioistuinten riippumattomuuden ohella ja rinnalla yksi suomalaisen oikeusvaltion ja sille rakentuvan demokratian pilareista. Molemmat ovat tärkeitä.

Tärkeää on samoin vallanjako-opin kunnioittaminen, ja varsinkin perustuslakikontrollissa, jota Oikeuskanslerinvirastossakin harjoitetaan, ja myöskin lain soveltamisessa muuten, pitää antaa tilaa lainsäätäjälle toimia, pitää antaa tilaa värikkäällekin yhteiskunnalliselle debatille, pitää antaa tilaa myöskin erimielisyyksille. Hyvässä perustuslaillisessa järjestyksessä lukuisat kysymykset kuuluvat poliittisen keskustelun piiriin ja demokraattisen päätöksenteon piirissä ratkaistaviksi. Ne eivät siis ole perustuslakikysymyksiä tai lainsoveltamiskysymyksiä. Näin ylläpidetään myöskin sitten jokaisen luottamusta ja kokemusta siitä, että valtio huolehtii omasta tehtävästään ja riittävästä arvokkuudesta siinä, sekä myöskin kunkin toimijuuden mahdollisuudesta.

Suomi on vahva oikeusvaltio, ja lainvalmistelussa pääosin on laadukasta toimintaa, mutta se tilanne on kirjava, liiankin kirjava. Myöskin se toinen pää, missä on näitä laadullisia puutteita, on havaintojeni mukaan määrällisesti lisääntynyt. Viime vuonna, tulevassa kertomuksessa, jo 21 prosenttia valtioneuvostossa käsitellyistä asioista johti korjaaviin toimenpiteisiin.

Ennakollinen säädösvalvonta ja muu lainvalmistelun laillisuusvalvonta on yksi oikeuskanslerin painopistealueista, ja ymmärsin niin, että perustuslakivaliokunta pitää perusteltuna suuntaa sen suhteen, että pyrimme vaikuttamaan siihen, että perustuslakivaliokunnalle tuodaan arvioitavaksi vain niitä esityksiä, jotka perustuslakivaliokunnan perustuslaissa säädetyn tehtävän mukaan sinne kuuluvat, ja jota roolitusta lainvalmisteluohjeissa myöskin täydennetään. Perustuslakivaliokuntahan voi täyttää tehtävänsä vain, jos se pystyy keskittymään oleellisiin asioihin. Siksi onkin tarpeen nostaa selvästi esille ne kysymykset, jotka vaativat perustuslakivaliokunnan kannanottoa, ja näin tehtäessä myöskin havaitaan se, jos joku kysymys ei ole perustuslakikysymys.

Tästäkin, eli näennäisistä perustuslakiongelmista, on niin perustuslakivaliokunnan työssä kuin oikeuskanslerin käytännössä saatu esimerkkejä. Yhtenä viimeisimmistä oli edustaja Zyskowiczin mainitsema kännykkäkieltoasia. Kyllä, minä toivoin, tai siis edellytin, että se saatetaan perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi. Siinä esityksessä itsessään ei ollut sinänsä mitään sellaista, miksi se olisi sinne kuulunut, mutta ottaen huomioon, että asiaan oli rakentunut aika mittava, mielestäni näennäinen perustuslakikysymys, tämä asia kuului sinne linjattavaksi.

Valtioneuvosto on lainvalmistelusta vastaava valtioelin, jolle kuuluu lakien valmistelu perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden ja EU-oikeuden mukaisiksi ja sen osoittaminen, että näin on tehty, ja toki eduskunnan luottamusta nauttivalla valtioneuvostolla on oikeus myöskin hyväksyttävillä argumenteilla esittää tulkintakäytännön muuttamista. Aiotaan jatkossakin pyrkiä sitten ennakollisessa valvonnassa siihen, että järjestelmällisemmin katsotaan, että tämä toteutuu ja perustuslakivaliokunnalle tulee niitä kysymyksiä, jotka sinne aidosti kuuluvat.

Tähän liittyy myöskin vaikuttaminen rakenteellisiin kysymyksiin, joista hyvänä esimerkkinä oli tämä ruotsinkielisiä säädöstekstejä koskeva kysymys. Me aiotaan jatkossakin näitä käsitellä, ja se täytyy todeta, että se oli aika työläs projekti, mutta tämmöistä työtä täytyy tehdä.

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

Arvoisa puhemies! Olen saanut omalla kaudellani palvella isänmaata poikkeus- ja poikkeuksellisissa oloissa, ja nyt suurvaltapolitiikan mannerlaattojen liikkuesssa. Perinnöksi haluan jättää sen, että olennaista juridiikassakin on nähdä asioiden konteksti, sillä lainoppi ja laillisuusvalvonta, joka ei ymmärrä asioiden viitekehystä, menettää merkityksensä, mutta meidän on samalla Suomessa pidettävä kiinni siitä, mikä perustuslaillisuudessa ja demokratiassa ja samalla isänmaan vapaudessa on arvokasta, olennaista ja tärkeää. On osoittautunut, että tähän on kykyä Suomessa, mutta jatkossakin tämä edellyttää sitä, että yhteiskuntaamme uudistetaan ja sen taloudellisten, sosiaalisten sekä turvallisuutemme suorituskykyjen perustaa turvataan jatkossakin. Isänmaan vapaus ja demokratia vaativat sen instituutioiden vakaata kehittämistä ja vakaata ylläpitämistä, ja vastauksena kysymyksiin: Suomi on tänään ja on tulevaisuudessakin oleva vahva oikeusvaltio, mutta tähän lainsäädännön laatuun meidän täytyy jatkossakin kiinnittää huomiota ja saada se tasaisemmaksi. — Arvoisa puhemies, kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 11/2024 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

8. Lakialoite laiksi rahankeräyslain 6 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 7/2025 vp Aleks Jäntti kok ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohden jälkeen. — Edustaja Jäntti, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.55 **Aleksi Jäntti kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alkuun totean, että tämä lakialoite on valmisteltu yhteistyössä eduskunnan Ukraina-ystävyyssryhmän puheenjohtajiston kanssa ja sen on allekirjoittanut lisäksi 131 kansanedustajaa, mikä tarkoittaa lähes kahta kolmasosaa kansanedustajista. Aloitteen painoarvoa mielestäni lisää myös se, että allekirjoittajia on kaikista eduskuntaryhmistä.

Lakialoitteessa ehdotetaan rahankeräyslain 6 §:n 3 momenttiin lisäystä siten, että rahankeräys saadaan järjestää itsenäiselle valtiolle ja sen kiinteänä osana toimiville laillisille osille muuhun kuin aseiden ja ampumatarvikkeiden tai näihin suoraan rinnastettavien materiaalien hankintaan edellyttäen, että kyseinen valtio on Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan tai kansainvälisen oikeuden tarkoittaman laittoman aseellisen hyökkäyksen kohteena ja oikeutettu näin kollektiiviseen puolustautumiseen ja valtioneuvosto on todennut asian.

Lakialoitteella ei pyritä siis muuttamaan itse yleishyödyllisyyden määritelmää, josta säädetään rahankeräyslain 2 §:ssä. Yleishyödyllisyys on lähtökohtainen edellytys rahanke-

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

räysluvalle. Muutoksen tavoitteena on selkiyttää olemassa olevaa lainsäädäntöä ja mahdollistaa Suomen kansalaisyhteiskunnan nykyistä laajempi laillinen tuki laittoman hyökkäyksen kohteeksi joutuneelle valtiolle. Aloitteella pyritään varmistamaan myös, että suomalaiset voivat tukea tehokkaasti Venäjän hyökkäystä vastaan taistelevaa Ukrainaa.

Arvoisa puhemies! Venäjän hyökättyä kansainvälisen oikeuden vastaisesti Ukrainaan Suomen valtio on tukenut Ukrainaa ja sen asevoimia monin eri tavoin. Myös julkisen vallan ulkopuolisten toimijoiden halukkuus tukea hyökkäyksen kohteeksi joutunutta maata on ollut erittäin korkea. Rahankeräyslain muuttamisesta jätettiin viime vuoden lopulla kirjallinen kysymys sisäministeri Rantaselle, ja vastauksessaan hän toteaa, että on selvää, että Ukrainaa on voitava tukea sekä valtiovallan toimesta että vapaaehtoisena kansalaistoimintana. Nykytilanteessa Suomen laintulkinta rajoittaa kuitenkin kansalaisyhteiskunnan mahdollisuuksia tukea kansainvälisen oikeuden perusteella laittoman hyökkäyksen kohteeksi joutunutta itsenäistä valtiota, vaikka sillä Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan mukaan on oikeus kollektiiviseen puolustautumiseen.

Rahankeräyslakia sovelletaan Suomessa niin tiukasti, että avustujajärjestöillä ei ole nykytulkinnan mukaan oikeutta kerätä varoja tai lahjoittaa materiaalia esimerkiksi sotilaallisille toimijoille. Parhaan mahdollisen puolustuskyvyn varmistamiseksi on tärkeää, että julkisen vallan ulkopuolisilla toimijoilla olisi riittävät edellytykset toimittaa apua nopeasti ja kohdennetusti.

Rahankeräyslainsäädännön tarkoituksena on aina ollut tukea yleishyödyllisten yhteisöjen ja säätiöiden varainhankintaa niiden harjoittamaa yleishyödyllistä toimintaa varten. Nykyisessä lainsäädännössä tästä peruseriaatteesta säädetään rahankeräyslain 6 §:ssä, jonka mukaan luvanvarainen rahankeräys saadaan järjestää varojen hankkimiseksi yksinomaan yleishyödylliseen toimintaan. Rahankeräyslain 2 § sisältää yleishyödyllisen toiminnan määritelmän. Laissa yleishyödyllisellä toiminnalla tarkoitetaan toimintaa yleistä sosiaalista, sivistyksellistä tai aatteellista tarkoitusta varten taikka muuta yleistä kansalaistoimintaa.

Samansisältöiset rahankeräyslainsäädännön peruseriaatteen lain tarkoituksesta ja sallitusta rahankeräystarkoituksesta sisältyivät myös aikaisempaan, vuonna 2006 säädettyyn rahankeräyslakiin ja vuonna 1980 säädettyyn rahankeräyslakiin. Vaikka yleishyödyllisen toiminnan määritelmää voidaan lain perusteluiden mukaan pitää muotoilultaan suhteellisen avoimena, sen soveltamiskäytäntöä voidaan pitää hyvin vakiintuneena. Rahankeräyksiä ei ole mahdollista järjestää valtion lakisäateisten tehtävien rahoittamiseksi. Rahankeräyslailla oikeus rahankeräykseen on rajattu eräin poikkeuksin yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille. Tämä mahdollistaa kansalaisyhteiskunnan toiminnan rahoittamisen julkisin rahankeräyksin ja rahankeräyksillä hankittujen varojen suuntaamisen yleishyödylliseen toimintaan.

Tätä jakoa korostavat tuoreet hallinto-oikeuden päätökset, joiden mukaan Ukrainan asevoimien materiaalisessa tukemisessa ja kouluttamisessa ei ole kyse yleishyödyllisyydestä vaan toiminnasta, joka kuuluu valtion lakisäateisiin, budjettivarojen rahoitettaviin tehtäviin. Ongelmana on erityisesti se, että rahankeräyslain 2 §:ssä yleishyödyllisyys on määriteltä tulkinnanvaraiseksi eikä 6 §:ssä ole säädetty poikkeusta, joka mahdollistaisi laittoman hyökkäyksen kohteeksi joutuneen maan laajan tukemisen kansalaisyhteiskunnan toimesta.

Avustujajärjestö voi kerätä varoja esimerkiksi ambulanssien hankintaan, mutta niiden lahjoittaminen rintamalla toimiville lääkintämiehille ei ole sallittua. Suomessa tulisi olla

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

mahdollisuus toimia samalla tavoin kuin monissa muissa EU-maissa, joissa kansalaisilla ja järjestöillä on laajemmat oikeudet tukea itsenäisen valtion puolustusvoimia ja humanitaarista toimintaa konfliktialueella oikeutetussa puolustustaistelussa.

Arvoisa puhemies! Suomella on vahva perinne vapaaehtoisen maanpuolustuksen ja kansalaisyhteiskunnan osallistumisesta kriisiaikojen tukitoimintoihin. Historiallisesti esimerkiksi Lotta Svärd -järjestö ja muut vapaaehtoiset maanpuolustusorganisaatiot ovat tukeet Suomen puolustusta monin eri tavoin. Nykyinen lainsäädäntö ei kuitenkaan mahdollistaisi vastaavaa kansalaisaktiivisuutta tilanteessa, jossa Suomen itsenäisyys tai turvallisuus olisi uhattuna. On kohtuutonta, että suomalaiset eivät voisi sodan syttyessä Suomessa kerätä rahaa esimerkiksi omien sotilaidensa tukemiseen. Nykyinen laintulkinta tarkoittaa, ettei rahankeräyksellä voitaisi hankkia edes Suomen puolustusvoimille, reserviläisille tai varusmiehille suojavälineitä tai ensiaputarvikkeita. Lainsäädännön on oltava linjassa kansalaisten oikeustajun ja kansallisen turvallisuuden tarpeiden kanssa ja siis mahdollistettava myös vapaaehtoinen tuki maanpuolustukselle.

Useissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa kansalaisilla ja järjestöillä on mahdollisuus tukea Ukrainan asevoimia rahankeräyksillä. Tämän mahdollistamiseksi kyseisten maiden lainsäädäntöä on joko tulkittu Suomea väljemmin tai muutettu vastaamaan paremmin nykyistä turvallisuuspoliittista tilannetta. Suomen nykyinen lainsäädäntö ei mahdollista ensiaputarvikkeiden lahjoittamista hyökkäyksen kohteeksi joutuneen valtion asevoimille. Suomen ei tule olla poikkeus Euroopan maiden joukossa. Lakialoitteen yhtenä keskeisenä tavoitteena onkin saattaa sääntelymme vastaamaan verrokkimaiden lainsäädäntöä.

Arvoisa puhemies! Tämän lakialoitteen mukainen lisäys lainsäädäntöön takaisi, että humanitaarinen ja maanpuolustuksellinen tuki voidaan katsoa lailliseksi osaksi rahankeräyslain tarkoittamaa toimintaa silloin, kun kohdema on kansainvälisen oikeuden mukaan hyökkäyksen kohteena. Lakimuutos selkeyttäisi keräysten lainmukaisuutta ja poistaisi nykyisen tulkintaepävarmuuden. Samalla mahdollistettaisiin Suomen kansalaisten ja järjestöjen nykyistä laajemmat mahdollisuudet osallistua demokraattisten arvojen puolustamiseen.

Julkisessa keskustelussa huolena on esitetty, että rahankeräyslain avaaminen voisi mahdollistaa rahan keräämisen myös laillisesti ja eettisesti ongelmallisille konfliktien osapuolille. Aloitteessa ongelma on ratkaistu rajaamalla muutos tarkoin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että eduskunta hyväksyy lakiehdotuksen rahankeräyslain 6 §:n muuttamisesta siten, että lisätään rahankeräyslain 6 §:n 3 momenttiin uusi kohta seuraavasti: ”Rahankeräys saadaan järjestää itsenäiselle valtiolle ja sen kiinteänä osana toimiville laillisille osille muuhun kuin aseiden ja ampumatarvikkeiden tai näihin suoraan rinnastettavien materiaalien hankintaan edellyttäen, että kyseinen valtio on Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan tai kansainvälisen oikeuden tarkoittaman laittoman aseellisen hyökkäyksen kohteena oikeutettu näin kollektiiviseen puolustautumiseen ja valtioneuvosto on todennut asian.”

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen.

18.04 Oras Tynkkynen vihr: Arvoisa puhemies! Elämme epävakaita, monessa suhteessa synkkiä ja oikeastaan vähän hullujakin aikoja, ja moni kantaa nykyään huolta siitä, onko yhteiskuntamme jakautumassa ja ovatko näkemyksemme erkaantumassa huolestuttavan kauaksi toisistaan. Sen takia on hyvin arvokasta välillä muistaa, miten paljon meillä on yh-

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

teistä ja miten me pystymme tekemään yhteistyötä yli rajojen. Niin kuin edustaja Jäntti edellä totesi, tämän lakialoitteen on tosiaan allekirjoittanut kaksi kolmasosaa tästä eduskunnasta, ja aloitteella on kannattajia kaikista kymmenestä eduskuntaryhmästä, siis kaikista eduskuntapuolueista ja sen ohella edustaja Timo Vornasen eduskuntaryhmästä. Tämä poikkeuksellisen laaja kannatus osoittaa ensinnäkin tietysti tukea tämän lakialoitteen ajamalle muutokselle, jotta rahankeräyslakia voitaisiin päivittää ja Ukrainan tukemista nykyisestään helpottaa, mutta laaja tuki alleviivaa toki myös sitä, miten vankkumatonta ja yksimielistä tämän talon tuki Ukrainalle laajemminkin on. Se on vankkumatonta ja yksimielistä salin vasemmalta laidalta vihreiden ja keskustan kautta oikealle laidalle ja hallitus- ja oppositiopuolueissa aivan yhtä lailla. Sen takia haluan käyttää tästä puheenvuorosta kohtuullisen siivun kiittämiseen.

Ensinnä haluan kiittää toki edellä puhunutta kollegaani, eduskunnan Ukraina-ryhmän toista puheenjohtajaa, edustaja Jänttiä, joka on tehnyt suurimman työn tämän lakialoitteen eteen. Haluan kiittää edustaja Perholehtoa, joka valmisti Ukraina-ryhmälle myös edustaja Jäntin puheenvuorossa mainitun kirjallisen kysymyksen tästä samasta aiheesta. Haluan kiittää muita aloitteen ensimmäisiä allekirjoittajia kaikista eduskuntaryhmistä, siis edustajia Antikainen, Savola, Furuholm, Ollikainen, Östman, Harkimo ja Vornanen. Ja haluan luonnollisesti kiittää kaikkia niitä kansalaisia, jotka ovat nostaneet nykyisen rahankeräyslain epäkohtia julkisuuteen ja sitä kautta antaneet meille kansanedustajille sytykettä ja sanoisinko myös terveellistä painetta lainsäädännön päivittämiseen. Kiitos siis Your Finnish Friends ja muut toimijat.

Olen ollut eduskunnassa riittävän kauan muistaakseni, että rahankeräyslain laajemmasta uudistamistarpeesta on keskusteltu hyvinkin pitkään, vuosikymmenestä toiseen. Edellisellä kierroksella kun olin eduskunnassa, vuonna 2014 jätettiin lakialoite, jossa esitettiin, että rahankeräysluvista luovuttaisiin kokonaan ja samoin yleishyödyllisyysvaatimuksesta. Nyt tässä lakialoitteessa ei ole kyse tämänkaltaisesta rahankeräyslain laajasta kokonaisremontista, vaan hyvin kohdennetusta paikkauksesta, jolla halutaan raivata Ukrainan tukemisen tiellä olevia pahimpia esteitä mahdollisimman yksimielisesti ja toivottavasti myös mahdollisimman nopeasti. Keskusteluun rahankeräyslain laajemmasta uudistamisen tarpeesta on varmaankin syytä palata toisessa yhteydessä. On ehkä hyvä tässä mainita vain lyhyesti, että kansainvälisessä vertailussa tällainen rahankeräyslupiin perustuva järjestelmä on aika poikkeuksellinen, ja oikeastaan lähes kaikissa keskeisissä läntisissä Suomen verrokimaissa on rahankeräysten sääntely järjestetty paljon yksinkertaisemmalla ja vähemmän raskaalla tavalla.

Perusongelma nykylaissa ja sen tulkinnassa on tosiaan ollut se, että rahan kerääminen ilmeisenkin tärkeisiin ja erittäin laajasti tässä yhteiskunnassa kannatettuihin kohteisiin Ukrainassa on tulkittu lain vastaiseksi, ja haluan tässä yhteydessä täsmentää, että en arvostele tässä riippumattomia viranomaisia ja oikeuslaitosta, mutta jos lainsäätäjän tahto on jäänyt epäselväksi viranomaisille ja oikeuslaitokselle, niin sitten on meidän lainsäätäjien tehtävä täsmentää sitä lain tasolla, jotta myös lain tulkinta vastaa sitä, mitä on alun perin tavoiteltu. Käytännössä nämä ongelmat ovat tulleet vastaan muun muassa tässä edustaja Jäntin mainitsemassa esimerkissä, että rahaa haluttaisiin kerätä siihen, että lähetettäisiin ambulanssi rintamalle auttamaan ihmisiä, mutta myös vaikkapa siinä tilanteessa, että jos Ukrainaa puolustaa suomalainen vapaaehtoinen ja tälle vapaaehtoiselle haluttaisiin rahankeräyksen avulla järjestää tukea, joka voi auttaa pärjäämään siellä rintamalla ja säilymään hengissä, vaikka ei kyse olisi aseellisesta tuesta, niin siltikään lain tulkinnan mukaan tämä ei käytän-

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

nössä olisi mahdollista tai olisi vähintäänkin hyvin hankalaa. Tämä kaikki on johtanut siihen aika erikoiseen epäsuhtaan, että olemme olleet tilanteessa, jossa Suomen valtio käyttää — aivan oikein, ja sitä vankkumatta tuen — satoja miljoonia euroja veronmaksajien rahojen Ukrainan tukemiseen mutta sitten jos Suomen kansalainen on halunnut vapaaehtoisesti omasta pussukastaan tukea näitä samoja käyttötarkoituksia Ukrainassa, niin sen lainsäädäntö onkin tehnyt hyvin vaikeaksi tai jopa mahdottomaksi. Tämän lain tiukkuuden ohella ongelmana on ollut myös sen tulkinnan epäselvyys, ja sen takia rajanvetoa on jouduttu toistuvasti hakemaan niin Poliisihallituksesta kuin hallinto-oikeudesta asti.

Jos nyt lakialoite tässä talossa hyväksytään, niin kuin itse uskon, tämä ongelma saadaan vihdoin käytännössä pois päiväjärjestyksestä. Rahaa ei siis edelleenkään voisi kerätä aseelliseen tukeen, mutta lakialoitteen ansiosta suomalaiset voisivat tukea Ukrainaa nykyistä selvästi helpommin ja paremmin. Ukrainaa tukevat yhdistykset eivät joutuisi käyttämään niin paljon aikaansa ja energiaansa Poliisihallituksen ja oikeuden kanssa väentämiseen. Samalla tällä lakialoitteella me eduskunnassa osoitamme vankkumatonta ja yhtenäistä tukeamme Ukrainalle, ja samalla, enkä tätäkään vähättele, me osoitamme, että pystymme tässä talossa tekemään yhteistyötä yli rajojen rakentavasti ja hyvässä hengessä silloin kun niin päätämme toimia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

18.10 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Vapaus, turvallisuus ja oikeus puolustaa itseään ovat arvoja, joiden puolesta Ukrainassa taistellaan tänäkin päivänä. Nämä ovat arvoja, jotka ovat myös meille suomalaisille tuttuja. Näitä arvoja me olemme valmiita puolustamaan. Tahdon kiittää edustaja Jänttiä tästä lakialoitteesta. Kiitos, se on vahva viesti siitä, että suomalainen yhteiskunta seisoo Ukrainan rinnalla, ei ainoastaan valtiona vaan kansalaisyhteiskuntana, yksittäisinä ihmisinä, järjestöinä ja yhteisöinä. Tämä aloite on kai-vattu ja tarpeellinen.

Arvoisa rouva puhemies! Aloitteessa esitetään, että rahankeräyslakiin lisätään kohta siten, että kansalaisilla olisi mahdollisuus tukea laittoman hyökkäyksen kohteeksi joutunutta valtiota, kuten Ukrainaa. Apua voisi kohdistaa esimerkiksi ensiapuvälineisiin tai lääkinälliseen tukemiseen puolustusrintamalla. Tänä on valitettavasti niin, että Suomessa ei voida järjestää rahankeräystä, jonka tuotto toimitetaan rintamalla toimiville lääkintämiehille, vaikka kyse olisi ambulansseista tai sidetarpeista. Tämä ei vastaa suomalaista oikeustajua eikä nykyistä turvallisuusympäristöä. On oltava selvää, että jokaisella tulee olla oikeus auttaa, tukea vapautta ja seistä demokraattisten arvojen takana myös henkilökohtaisesti.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakialoite ei avaa porttia mihin tahansa. Se on tiukasti rajattu. Aloitteessa on määritelty, millaiselle valtiolle rahankeräys voidaan järjestää ja mihin rahallinen tuki voidaan käyttää. Tämä raja on oikeudenmukainen, harkittu ja selkeä. Ukraina taistelee paitsi omasta vapaudestaan myös meidän vakaudestamme. Se puolustaa Eurooppaa, demokratiaa ja oikeusvaltiota. Meidän velvollisuutemme on mahdollistaa auttaminen, ei rajoittaa sitä.

Kannatan lakialoitetta ja pidän sitä tärkeänä ja merkittävänä viestinä siitä, että Suomi seisoo vakaasti vapauden ja demokratian puolella aina kansalaisista lähtien. — Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto.

18.13 Pinja Perholehto sd: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnä kiitos edellä puhuneille kollegoille erinomaisista puheenvuoroista. Yritän olla toistamatta kaikkea, mitä olette jo sanoneet. — Silloin kun Venäjä käynnisti laajan hyökkäyssotansa Ukrainassa, moni suomalainen halusi heti alkupäivistä saakka auttaa. Yhä edelleen, useampi vuosi sen jälkeen, he ovat niin tehneet, eikä se tahto ole ollenkaan laantunut, vaan päinvastoin palaa yhä vahvempana edelleen. On ollut valtavan hienoa täällä eduskunnassa nähdä, että myös me voimme yhdistää voimamme ja tiivistää rivimme silloin kun löytyy sellaisia asioita, joiden kanssa työskennellä, ja sekä tämä edellä jo puheenvuoroissa mainittu kirjallinen kysymys että myös tämä lakialoite ovat kyllä aidosti oikeasti konkreettisia ja positiivisia merkkejä siitä.

Eräs kollega kysyi taannoin minulta, mikä sai lähtemään mukaan tähän lakialoitteeseen ja minkä takia olen ollut kiinnostunut asiasta. Vastaus oli perin helppo, nimittäin sain viime syksynä mahdollisuuden käydä ihan konkreettisesti katsomassa, millä tavalla vapaaehtoiset tekevät tätä rahankeräystä Suomessa, millä tavalla he kuukausia valmistautuvat täällä, ja lopulta meitäkin silloin useampi kymmentä ihmistä lähti reilu 1 500 kilometriä avustussaatuetta kuljettamaan Helsingistä aina Puolan rajan yli Ukrainaan. Kyllä siinä itse tajusi sen, että me voidaan puhua hyvin paljon tässä eduskuntasalissa, ja meidän tarvitsee-kin puhua, niin että se osaltaan vahvistaa sitä, että Ukrainan asia pysyy esillä ja se otetaan riittävän vakavasti, mutta kyllä se, mitä nämä vapaaehtoiset ihmiset tekevät kuukaudesta ja vuodesta toiseen, on jotakin, mikä ansaitsee kyllä huomattavan paljon enemmän vielä kiitosta. Juuri sen takia ajattelen, että lainsäätäjinä meidän tehtävämme ja myös minusta vastuumme on tukea heitä, ja siihen yksi konkreettinen tapa on nimenomaisesti poistaa lainsäädännöstä sellaiset esteet, jotka tarpeettomalla tavalla rajoittavat kansalaisyhteiskunnan mahdollisuuksia tukea sellaista valtiota, kuten Ukraina, joka puolustautuu nyt laittoman hyökkäyksen kohteena.

Kuten täällä on käyty läpi, lakialoitteella ehdotetaan lisäystä rahankeräyslain 6 §:n 3 momenttiin siten, että rahankeräys olisi mahdollista valtiolle, joka on laittoman aseellisen hyökkäyksen kohteena, silloin kun kyse on muusta kuin aseista tai niihin suoraan rinnastettavasta materiaalista. Ehtoja siinä on niin ikään myös todettu, kuten se, että valtioneuvosto on todennut tilanteen. Jotenkin ehkä pähkinänuoressa voisi todeta niin, että kaikesa yksinkertaisuudessaan tavoitteena on tällä lakialoitteella selkeyttää nykyistä lainsäädäntöä ja mahdollistaa laillinen, tehokas tuki Ukrainalle. Kuten edustaja Jantti taisi puheenvuorossaan todeta, tällä hetkellä Suomen lainsäädäntöhän on aika poikkeuksellinen siinä mielessä, että muissa EU-maissa ei ainakaan minun tietoni mukaan tällä tavalla rajoiteta mahdollisuutta tukea Ukrainan puolustusta ja Ukrainan puolustajia. Nimenomaan tämä Poliisihallituksen tiukka tulkinta, joka itsessään ei toki ole varmasti heidän syynsä, kuten edustaja Tynkkynenkin tässä hyvin ansiokkaasti kävi läpi, on tosiaan saattanut johtaa sellaisiin tilanteisiin, joissa myös sitten ruuan kerääminen, ambulanssien toimittaminen ja muu vastaava on estynyt, ja se on varmasti aika konkreettinen ääriesimerkki tilanteesta, jossa laki tai sen tulkinta ei enää sellaisenaan palvele tarkoitustaan.

Lopuksi oikeastaan haluan sanoa sen, mikä nousi myös esiin, kun nimiä tähän lakialoitteeseen kerättiin, ja se liittyy siihen, että tämä aloitehan ei missään nimessä avaa ovia millenkään epämääräisille toimijoille ja epämääräisille rahankeräyksille. Se ei salli ase- tai räjähdehankintoja, eikä missään nimessä tue sellaisia valtioita tai hyökkääjiä, jotka toimivat

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

laittomasti. Ennen muuta tämä lakialoite takaa sen, että ihmisillä, jotka haluavat auttaa, on mahdollisuus tehdä se laillisesti, ja se ei varmastikaan ole liikaa vaadittu. Siksi toivon, että kun täällä on jo yli 130 edustajaa löytänyt yhteisen sävelen tässä asiassa, lakialoite saa riipeän ja asianmukaisen käsittelyn täällä eduskunnan päässä ja toivottavasti näkyy myös siten mahdollisimman pian konkreettisina muutoksina rahankeräyslain puolella.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen.

18.18 Sanna Antikainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kolmatta vuotta jatkuva Venäjän täysimittainen hyökkäyssota Ukrainaa vastaan on ollut jatkuva ja räikeä rikos kansainvälistä oikeutta, ihmisarvoa ja koko Ukrainan valtiota ja eritoten sen kansaa vastaan. Venäjän hyökkäys on järjestelmällinen tuhoamiskampanja. Venäjän joukot ovat syyllistyneet lukuisiin sotarikoksiin, kuten esimerkiksi siviilikohteiden järjestelmälliseen pommittamiseen kodeista kouluihin ja sairaaloihin. Butšassa, Irpinissä, Mariupolissa ja lukemattomissa muissa paikoissa on todistettu joukkohautoja, kidutuskammioita, raiskauksia ja summittaisia teloituksia. YK:n tutkimusten mukaan lapsia on kaapattu ja pakkosiirretty Venäjälle tarkoituksena tuhota ukrainalainen identiteetti juuriaan myöten. Energialaitosten ja viljavarastojen tuhoaminen on osa Venäjän laskelmoitua strategiaa käyttää nälkää, kylmää ja pelkoa aseena. Kylmä, laskelmoitu raakuus on paljastanut, mitä Venäjän hallinto todella on: imperialistinen rikollisjärjestelmä, joka halveksii ihmiselämää, kansainvälistä oikeutta ja koko sivistynyttä maailmaa. Kun tämä sota on näin totaalinen, myös tukemme Ukrainalle on oltava yhä selkeämpää ja vankempaa.

Arvoisa puhemies! Edellä kuvasin sitä taustaa, miksi tämä aloite on tarpeen. Tämän lakialoitteen tavoitteena on selkeyttää nykyistä lainsäädäntöä ja mahdollistaa Suomen kansalaisyhteiskunnan nykyistä laajempi laillinen tuki laittoman hyökkäyksen kohteeksi joutuneelle valtiolle, tässä tapauksessa Ukrainalle. Monen muun Euroopan maan kansalaisyhteiskunta kykenee tukemaan Ukrainaa tällä hetkellä laajemmin kuin Suomen kansalaisyhteiskunta tällä hetkellä. Aloitteella pyritään varmistamaan, että suomalainen kansalaisyhteiskunta voi halutessaan tukea tehokkaammin Venäjän hyökkäyssotaa vastaan puolustautuvaa Ukrainaa. Kerrottakoon, että aseellisen tuen antaminen jäisi edelleen Suomen valtion tehtäväksi, kuten kuuluukin. On huomattava, kuten edellä on tuotu esille, että lakialoite myös antaisi laajemmat oikeudet kansalaisyhteiskunnalle tukea Suomea, mikäli me joskus joutuisimme hyökkäyksen kohteeksi. Tämä on historiallinen ja vahvasti symbolinen teko, ei ainoastaan siksi, että se antaa halukkaille suomalaisille paremmat mahdollisuudet osallistua konkreettisesti Ukrainan auttamiseen, vaan siksi, että se näyttää Moskovaan, että me emme horju, ja se näyttää Kiovaan, että me emme ole unohtaneet.

Arvoisa rouva puhemies! On ollut hienoa nähdä, että aloitteessa on kansanedustajia mukana yli puoluerajojen. Tämä kertoo siitä, että Ukrainan tukeminen ei ole poliittinen suunta tai leima vaan suomalainen arvovalinta. Itse näen, että tämä aloite Suomen valtion ja muun kansalaisyhteiskunnan tarjoaman avun lisäksi on vähintäänkin, mitä me voimme tehdä samaan aikaan, kun ukrainalaiset maksavat vapaudestaan verellään. Kiitän Ukrainan ystävyysryhmän puheenjohtajistoa yhteistyöstä aloitteen valmistelussa. Erityisesti kiitos, Your Finnish Friends ry ja kaikki te muut vapaaehtoiset, jotka autatte Ukrainaa ja ukrainalaisia vapaaehtoisesti joko kansalaisyhteiskunnan kautta tai jotkut jopa aseellisesti, loukkaantuen ja pahimmillaan oman henkensä menettäen. Kiitos teille. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen.

18.23 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on todella hieno ja merkittävä lakialoite, ja kuten täällä aiemmat puhujat ovat todenneet, tämä on saanut poikkeuksellisen laajan tuen kansanedustajilta. Ylitse 130 kansanedustajaa taisi muistini mukaan tämän allekirjoittaa, itsekin olen tämän allekirjoittanut, ja keskustan eduskuntaryhmässä tämä sai erittäin myönteisen vastaanoton ja erittäin paljon allekirjoituksia.

On tärkeää, että me tarkennamme nyt hyvin pikaisella ja joutuisalla aikataululla rahankeräyslakia sillä tavalla, että Ukrainan puolustamiseen voi varoja kerätä Suomen kansan karttuisista käsistä, joissa paljon lämpöä ja empatiaa on ukrainalaisille, jotka taistelevat oman vapautensa lisäksi myös läntisten arvojen ja pienten valtioiden itsemääräämisoikeuden puolesta.

Rouva puhemies! Haluan yhden uuden näkökulman ottaa tähän keskusteluun esille. Meidän ei ollenkaan pidä ottaa, arvoisa puhemies, itsestäänselvyytenä sitä, että Suomen eduskunnassa on yksimielinen tuki Ukrainan puolustautumiselle ja tuki sille, että Ukrainalla on oikeus itsenäisyyteensä, vapauteensa ja itse suunnittelemaansa tulevaisuuteen. Ei tarvitse mennä kovin kauaksi Euroopassa meidän lähialueille, missä on se tilanne, että parlamentissa on tästä eri näkökulmia ja myötäillään Venäjän kantoja. Tästä meidän pitää todella voimakkaasti pitää kiinni.

Puhemies! Oli todella hieno asia, että kun Ukrainan presidentti Volodymyr Zelensky vieraili eduskunnassa ja tapasi esimerkiksi meitä eduskuntaryhmien puheenjohtajia, niin me saatoimme kertoa viestinä niin hallituksesta kuin oppositiosta, että meillä on täysin yksimielinen tuki Ukrainan puolustautumiselle ja vapaudelle. Tämä on yksi esimerkki siitä, miten hieno maa Suomi on, ja kaikista niistä lukemattomista meidän poliitikkojen ja puolueittemme puutteista huolimatta meillä on todella hienosti toimiva poliittinen järjestelmä ja kansanvaltainen poliittinen järjestelmä. Tämä laajasti allekirjoitettu lakialoite on siitä yksi merkki.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Savola.

18.25 Mikko Savola kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä rahankeräyslain 6 §:n muuttaminen on saanut edustajien keskuudesta hyvin vahvan puollon. Kaksi kolmasosaa eduskunnasta on allekirjoittanut tämän lakialoitteen. Se tarkoittaa sitä, että se pitää silloin ottaa vakavasti, viedä eteenpäin ja toteuttaa. Suomalaiset haluavat tehdä hyvää, ja siihen pitää antaa mahdollisuus. Pitää antaa mahdollisuus tukea eri kautta Ukrainaa, pitää antaa mahdollisuus tehdä näitä keräyksiä, ja nyt kun on havaittu epäkohtia, niin eduskunta siihen jämäkästi puuttuu, ja tässä Ukraina-ystävyyssryhmä, johon itsekin saan varapuheenjohtajana kuulua, on ottanut aloitteen, ja saimme jokaisessa eduskuntaryhmässä suosion näihin allekirjoituksiin ja sitä kautta tuotua sen tänne saliin. Nyt aloitteelle toivotaan ripeää etenemistä.

Arvoisa rouva puhemies! Suomi on tukenut Ukrainaa sotilaallisesti, Suomi tukee Ukrainaa humanitäärisesti ja myöskin vapaaehtoisen työn kautta. 28 tukipakettia, yli kolme miljardia euroa sotilaallista apua Ukrainaan on valtavan iso määrä, ja meillä ollaan hyvin yhtenäisiä oltu myös siinä, että me halutaan Ukrainaa sotilaallisesti tukea, sotilaallista materiaaliapua antaa ja koulutusapua antaa. Tämä lähti viime vaalikaudella käyntiin, ja sitä on nykyinen hallitus jatkanut. Kun tätä tarkastellaan kansainvälisellä mittarilla, niin me olem-

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

me suhteessa bruttokansantuotteeseen siinäkin aivan kärkisijoilla. Suomi tukee Ukrainaa nyt, ja Suomi tukee Ukrainaa jatkossa niin kauan kuin tarve on. Sen me olemme monet toistaneet.

Tätä vapaaehtoista toimintaa tehdään hyvin monella eri keinolla. Omalla kotiseudullani on henkilöitä, jotka tekevät näitä materiaalikeräyksiä, siis ihan tämmöisiä humanitäärisen avun keräyksiä, perheille ruoka-apua, pikkulapsille vaatteita, hygieniatarvikkeita ynnä muuta. Ja se on muuten valtavan arvokasta työtä, mitä tuolla tehdään. Se ansaitsee vähintään kiitokset, ja se ansaitsee kyllä varmasti myös isommat kiitokset sen jälkeen, kun tuo sota jossain vaiheessa loppuu.

Arvoisa rouva puhemies! Meillä pitää olla kaikilla tavoitteena, että tuo sota saadaan loppumaan ja kestävä rauha Ukrainaan. Tuo kestävä rauha voi syntyä vain siten, että Ukraina pystyy rauhanehdot neuvottelemaan ja ne hyväksymään ja me pystymme takaamaan Ukrainaan rauhan myös pitkällä aikatahtimella. Siinä tarvitaan Eurooppaa, siinä tarvitaan Yhdysvaltoja, siinä tarvitaan Ukrainaa, ja Venäjän pitää myöskin sitoutua tai heidät pitää pakottaa sitoutumaan siihen, että rauha pitää jatkossakin olla.

Arvoisa rouva puhemies! Erinomainen lakialoite. Kannatan sitä, ja toivon ripeää etenemistä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen.

18.28 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! 24. helmikuuta 2022 Venäjä aloitti oikeuttoman hyökkäyssodan Euroopassa rauhanomaista Ukrainaa vastaan, ja tätä järkyttävää sotaa olemme nyt joutuneet jo yli kolmen vuoden ajan Euroopassa ja maailmalla todistamaan. Tuki Ukrainalle on Euroopassa ja varsinkin täällä Suomessa ollut vahvaa alusta lähtien, ja hyvä niin. Tämä lakialoite yhdeltä osin, rahankeräyslakia muuttamalla, purkaa jälleen yhden esteen siltä annettavalta tuelta ja mahdollistaa esimerkiksi vapaaehtoisten kansalaisten kontribuution Ukrainan tueksi, mikä onkin hyvin tärkeää ja entistä tärkeämpää konfliktin ja sodan pitkittyessä.

Tässä edellisessä puheenvuorossa edustaja Savola mielestäni hyvin koskettavasti kuvasi sitä, miten kansalaiset hänen paikkakunnallaan ovat vapaaehtoisesti lähteneet liikkeelle ukrainalaisten tueksi, jotka sotaa ovat tänne Suomeenkin paenneet, ja tätä samaa välittämisen voimaa ja vapaaehtoista kansalaisten aktiivisuutta olen saanut myös omalla paikkakunnallani Järvenpäässä todistaa. Vastaanotimme 700 Ukrainasta sotaa paennutta heti pian sodan käynnistyttyä, ja myöskin meidän paikkakunnallamme paikalliset toimijat yhdessä kaupungin kanssa ovat merkittäväällä tavalla tukeneet ja auttaneet heitä asettumaan Järvenpäähän siinä vaikeassa tilanteessa, jonka he ovat kohdanneet, ja kun he asettuvat sitten tänne Suomeen, ja heille kaiken tuen annamme.

Kun Euroopassa on viime vuosina sodan pitkittyessä noussut näitä ääniä, joissa tukea Ukrainalle on ryhdytty kyseenalaistamaan ja epäilemään sen tarvetta ja tarpeellisuutta, on aivan erityisen tärkeää, että me huolehdimme siitä, että meidän tukemme pysyy vahvana, emme horju siinä ja annamme kaiken tuen Ukrainalle niin kauan kuin sille on tarvetta.

Tämä lakialoite, kuten tässä keskustelussa on erinomaisen hyvin tullut esiin, on saanut tukea kaikista eduskuntaryhmistä hyvin laajasti. Toivon itsekin sille ripeää käsittelyä täällä eduskunnassa, jotta saamme tältäkin osin mahdollistettua tukea Ukrainalle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Jäntti.

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

18.30 **Alexi Jäntti kok:** Arvoisa rouva puhemies! Lakialoitteen esittelypuheenvuorossa en vielä osoittanut kiitoksia kaikille niille tahoille, jotka kiitokset ansaitsevat, ja niinpä käytän nyt tämän puheenvuoron muun muassa vielä siihen, että kiitän kaikkia niitä tahoja, jotka ovat tätä asiaa edistäneet, kaikkia edustajakollegoita, jotka ovat aloitteen allekirjoittaneet, ja myöskin kaikkia teitä, jotka tänään olette tähän keskusteluun osallistuneet.

Tämä lakialoite on mielestäni tärkeä paitsi sen sisällön osalta myöskin siitä syystä, että tämä on minusta erinomainen esimerkki siitä, kuinka suomalainen kansalaisyhteiskunta parhaimmillaan toimii. Elikkä aktiiviset kansalaiset ovat olleet yhteydessä kansanedustajiin ja osoittaneet selkeän epäkohdan lainsäädännössä, ja sitten suhteellisen nopeasti kuitenkin ollaan tässä pisteessä, että meillä on lakialoite ja myöskin hyvin vankka tuki eduskunnassa sen uuden lain säätämiseksi. Vaikka tässä nyt on ollut vähän mutkia matkassa ja tämä ei ole ehkä ihan kaikkein suoraviivaisimmin tähän pisteeseen edennyt, toivon, että jatkossa, kun tämä lähtee tästä valiokuntakäsittelyyn, eteneminen on rivakampaa, ja sitä tietenkin tukee 132 edustajan selkeä osoitus tämän lain voimaansaattamiseksi. Mikäli eduskunta lopulta päätyy tämän lain säätämään ja tekemään muutoksen rahankeräyslakiin, niin se on voitto paitsi Ukrainalle myöskin suomalaiselle kansalaisyhteiskunnalle ja meidän demokratialle ja sen toimivuudelle. [Mikko Savola: Erittäin hyvä puheenvuoro!]

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

9. Vaalirahoituksen valvonta vuoden 2024 europarlamenttivaaleissa - Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus

Kertomus K 4/2025 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 3/2025 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Nyt jatketaan 4.4.2025 pidetyssä täysistunnossa keskeytettyä tarkastusvaliokunnan mietinnön TrVM 3/2025 vp käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.33 **Eemeli Peltonen sd:** Arvoisa puhemies! Toimiva ja tehokas vaalirahoituksen valvonta on erittäin tärkeä osa avointa, toimivaa ja myöskin reilua demokratiaa. Meillä täällä Suomessa vaalirahoituksen valvonta lainsäädännössä on sangen toimivalla tavalla rakennettu, hyvä malli, ja saamme olla siitä kansainvälisestikin vertailtuna ylpeitä.

Nämä Valtiontalouden tarkastusviraston kertomukset vaalirahoituksen valvonnasta ovat kuitenkin tärkeä mahdollisuus tässä eduskunnan suuressa salissa ja tarkastusvaliokunnassa pysähtyä arvioimaan sitä, löytyisikö meidän vaalirahoituksen valvonnasta ja vaalirahoituksen järjestämisestä myöskin kehittämiskohteita. Vaikka meillä on erittäin toimiva ja tehokas vaalirahoituksen valvonta kansainvälisesti arvioituna Suomessa, niin kyllä mielestäni näitä kehittämiskohteita vaalirahoitusjärjestelmästä ja erityisesti sen valvonnasta

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

edelleen löytyy, ja haluan tässä keskustelussa jälleen yhden ehdotuksen tästä kehittämisestä esiin nostaa.

Meillähän on Suomessa nyt näin alue- ja kuntavaalienkin alla jälleen ajankohtaista vapaaehtoisten ennakkoilmoitusten tekeminen ehdokkaiden vaalirahoituksesta, ja se onkin ollut erittäin hyvä tapa ehdokkaille kertoa avoimesti ennen vaaleja, miten he ovat oman vaalirahoituksensa järjestäneet, millaisia summia keränneet ja miten sen vastaavasti sitten kampanjassaan aikoneet käyttää. Tämä on ollut tärkeää, jotta äänestäjät voivat arvioida ennen lopullista äänestyspäätöstään sen, millaisilla kampanjoilla ja millaisilla tavoilla varoja keräten ehdokkaat ovat vaalityönsä järjestäneet.

No se kehityskohde, jota itse, arvoisa puhemies, tähän kokonaisuuteen ehdottaisin, olisi se, että nämä vapaaehtoiset vaalirahoituksen ennakkoilmoitukset muutettaisiin pakollisiksi kaikille ehdokkaille. Se epäkohta tällä hetkellä nimittäin on, että aika lailla kaikissa vaaleissa näitä ennakkoilmoituksia myös jätetään paljon tekemättä. Tämä on tietysti haaste myöskin äänestäjien kuluttajansuojalle, kun äänestäjät eivät kaikkien ehdokkaiden osalta voi arvioida tehdyn ennakkoilmoituksen muodossa sitä, miten tätä vaalirahoitusta on kerätty ja vaalirahoitusta on käytetty. Jos kaikkien ehdokkaiden täytyisi tämä ennakkoilmoitus tehdä, se varmasti lisäisi myöskin sitä äänestäjien tuntemaa ja kokemaa kuluttajansuojaa, ja he pystyisivät aidosti arvioimaan myös tämän vaalirahoituspuolen ennen kuin tekevät sen tärkeän äänestyspäätöksen ja käyttävät sen ainutkertaisen äänensä kulloisissakin vaaleissa.

Tämän kehittämiskohteen olen näissä vaalirahoitukseen liittyvissä keskusteluissa tässä salissa muutaman kerran tehnyt, ja olen huomannut, että aika monessa muussakin ryhmässä tätä samaa ajatusta on kannatettu ja samansisältöisiä ehdotuksia tehty. Pitäisin tärkeänä, että tässä asiassa tällä vaalikaudella päästäisiin konkretiaan ja tekemään tähän asiaan liittyvä lainsäädäntömuutos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen.

18.36 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Olen tällä vaalikaudella saanut työskennellä eduskunnan tarkastusvaliokunnassa jäsenenä, ja täytyy sanoa, että se on erittäin hyvähenkinen valiokunta. Sehän on hieman erilainen valiokunta kuin poliittiset sektorivaliokunnat. Siellä pyritään yksimielisyyteen vähän samalla tavalla kuin ulkopoliitiikkaa hoitavissa valiokunnissa tai perustuslakivaliokunnassa. Tehtävänä on arvioida valtion verorahojen käyttöä ja tiettyjä muita asioita, joihin yhtenä kuuluvat nämä vaalirahoitus- ja puoluerahoitusasiat. Ne ovat meillä aina säännöllisesti siellä esissä, ja nyt tällä kertaa sitten on Euroopan parlamentin vaaleja koskeva kertomus ja arviointi käsillä. Voi todeta, että asiat ovat Suomessa hyvin. Ei ole mitään valtavia epäkohtia VTV eli Valtiontalouden tarkastusvirasto tai tarkastusvaliokunta omissa kuulemisissaan huomannut.

Edustaja Peltonen käytti hyvän, rakentavan puheenvuoron. Olemme tietyissä muissa lausunnoissamme ottaneet esille sen, että vaalirahoituslainsäädännössä on tiettyjä kehittämistarpeita, esimerkiksi se, että lainojen antajien nimet pitäisi julkistaa, jos se ei ole pankki tai muu normaali rahoituslaitos. Varmasti järkevää huoltoa ja tarkennuksia vaalirahoituslainsäädäntöön kannattaa tehdä.

Arvoisa puhemies! Haluan sen näkökulman tuoda tähän keskusteluun, kun me käymme kunta- ja aluevaalit sunnuntaina, että on hyvä muistaa, aina kun sääntelyä tehdään puolueisiin, poliittiseen toimintaan ja vaaleihin, että kaikki vaalit ovat valtava kökkätyö ja val-

tava talkootyön näyte ja meidän pitää myös pitää huoli siitä, että kynnys asettua ehdolle ja kynnys koota listoja ja olla puoluetoiminnassa eivät kasvaisi kohtuuttoman suuriksi. Itse aina vähän kannan huolta, kun vaaditaan kauhean tiukkoja tarkastuksia ja byrokratiaa ja lippulappuja ja kontrollia ja valvontaa — varmasti hyvällä tahdolla — että se saattaa nostaa entisestään kynnystä lähteä mukaan politiikkaan.

Valitettavasti kaikkien puolueiden ehdokasmäärät tippuivat näissä kunta- ja aluevaaleissa, ja se on kyllä huono asia. Pidetään kuitenkin sillä tavalla sellainen tietty maalaisjärki mukana puolue- ja vaalirahoituspykälissä, että ei ole pelkoa tavallisten ihmisten vaikkapa lähteä kuntavaaleihin tai aluevaaliehdokkaaksi sen takia, että pelätään näitä vaalirahoitusilmoituksia ja niiden kontrollia. Aika paljon itsekin olen joutunut antamaan kansanvalistusta ehdokkaille, jotka ovat olleet kyllä, voi sanoa, aika jännittyneitä tai tärnässä näitten ilmoitusten kanssa. Pidetään tässä sellainen maalaisjärki.

Puhemies! Kun tämä on nyt viimeinen puheenvuoroni ennen kunta- ja aluevaaleja tässä salissa, niin haluan kiittää nyt kaikista puolueista kaikkia ehdokkaita, jotka ovat lähteneet tähän valtavaan vaaliin mukaan, näitä tuhansia, tuhansia ihmisiä. Demokratia ei ole itsensänselvyys. Kansanvalta ei todellakaan ole itsestänselvyys. Se on sama asia kuin fyysinen kunto tai parisuhde: jos sitä ei huolla, niin se saattaa rapistua ja heikentyä. Se, että on lähdetty ehdolle ja käydään vaaleja ja makkaraa ja kahvia tuolla tarjotaan toreilla ja kauppojen pihilla ja pidetään tupailtoja — se on demokratian huoltamista. Kiitos siitä kaikille puolueille ja kaikille ehdokkaille. Pidetään suomalaisesta kansanvallasta huolta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Savola.

18.39 Mikko Savola kesk: Rouva puhemies! Tästä edustaja Kurvisen puheenvuorosta on hyvä jatkaa. — Demokratia on upea asia, ja on upea asia, että Suomi on vapaa maa, missä on oikeus asettautua ehdolle ja on oikeus tavoitella luottamustehtäviä, on se sitten kuntatasolle, alueatasolle, tänne eduskuntaan tai europarlamenttiin, minkä vaalirahoitusvalvontaraporttia tässä nyt katsotaan. Kaikki ehdolla olevat ovat kansanvallan sankareita.

Edustaja Peltonen nosti esiin lainsäädännön muutostarpeet tai mahdolliset muutostarpeet siitä, tulisiko ennakoilmoitus olla lain mukaan säädettyä pakolliseksi. Tuossa kun itse tein ennakoilmoituksen kuntavaaleissa, niin huomasin, että aika pieni määrä ehdokkaista oli lopulta sen tehnyt. En tiedä, onko siinä sitä arkuutta ja ujoutta, mitä edustaja Kurvinen mainitsi, vai onko siinä se, että ei oikeastaan ole tietoa tai velvoitetta. Uskon, että tässä on vähän näitä kaikkia yhdessä.

Ehkä meidän niin kuin nyt ensisijaisesti tulisi kannustaa meidän omien puolueitten väkeä sen ennakoilmoituksen tekemiseen. Se pitää sanoa, että pienissä kunnissahan tuo tarkoittaa käytännössä sitä, että 99 prosentilla on se täppä siellä, että se on alle 800 euroa, mitä koko kampanjaan käytetään. Isommissa kunnissa, kaupungeissa ja aluevaaleissa varmasti rahaa sitten on voitu käyttää enemmän. Joka tapauksessa kynnystä pitää madaltaa siihen, että ihmiset sen täyttävät ja ehdokkaat sen täyttävät, ja varmasti media vallan vahtikoirana sitten tekee niistä omat tilastonsa, kuinka paljon tätä täytetty on. Tämä on ensisijainen keino ennen kuin lainsäädäntöä ja byrokratiaa tähän lisätään.

Muuten sanon, että on kyllä hyvä, että meillä tätä vaalirahoitusta valvotaan, siitä raportoidaan ja kansalaiset saavat sen kuvan, kuinka paljon kukin on kampanjaan kerännyt rahaa, käyttänyt omaa rahaa ja ylipäättään käyttänyt rahaa. Kynnyksen siihen, että lähtee ehdolle, on oltava pieni, ja Suomessa me sen onneksi olemme mahdollistaneet. Kaikki lähtee

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

aina perustasolta: kunta, alue, sitten tänne eduskuntaan ja europarlamenttiin. Ja miksei joskus vaikkapa edustaja Kurvinen voi pyrkiä presidentiksikin. [Antti Kurvinen: Savolakin on hyvä vaihtoehto!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Peltonen.

18.42 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! On helppoa yhtyä edustaja Kurvisen arviointiin tästä eduskunnan tarkastusvaliokunnan roolista ja sen työn merkityksestä täällä eduskunnassa, tässä talossa. Nämä tarkastusvaliokunnan mietinnöt ovat usein erittäin arvokkaita, ja ne pitävät sisällään tärkeitä kehityskohteita, joilla saataisiin näitä yhteisiä asioita ja lainsäädäntöä kehitettyä parempaan suuntaan.

Harmillista on kuitenkin se, että aika usein, kun tarkastusvaliokunta ottaa jonkin asian vaikka omana asianaan tutkittavaksi ja tekee painavia suosituksia, kovin kauan menee siihen, että kulloinenkin maan hallitus sitten ottaa näitä suosituksia agendalleen ja panee niitä toimeenpanoon täällä eduskunnassa. Mieleeni muistuu vaalikaudelta 2015—2019, kun sain tässä talossa hieman erilaisessa roolissa työskennellä, tarkastusvaliokunnan erittäin painava mietintö kotoutumisen kehittämisestä. Tämä tässä talossa, tarkastusvaliokunnassa tehty raporttihan oli aivan yksimielinen, ja siinä oli kymmeniä suosituksia siitä, miten Suomessa pystyttäisiin kuntien ja valtion yhteistyöllä kehittämään kotoutumista. Ne suositukset olivat siis kaikkien puolueiden vahvasti tukemia, mutta vielä tähänkin päivään mennessä näistä suosituksista moni on toteuttamatta ja toimeenpanematta, ja vielä pian kymmenen vuoden jälkeenkin tämän mietinnön valmistumisesta on edelleen ajankohtaista kannustaa niitä toimeenpanemaan.

Mitä tulee tähän ennakoilmoitusten vapaaehtoiseen tekemiseen, joka edellisissä puheenvuoroissa nousi esiin, niin olen samaa mieltä siitä, että puolueiden pitäisi kyllä omia ehdokkaitaan kannustaa tekemään näitä ilmoituksia vapaaehtoisesti, jo ennen kuin lainsäädäntöä lähdetään toiseen, pakottavaan suuntaan muuttamaan. Totta kai näin täytyy tehdä. Pitäisin hyvänä esimerkiksi sitä, että kun puolue joka tapauksessa joutuu keräämään nämä ehdokassuostumukset ehdokkailta, niin tässä samassa yhteydessä tehtäisiin selväksi se, että puolue pitää painavasti perusteltuna sitä, että kukin ehdokas tekisi tämän ennakoilmoituksen, ja näin tehtäisiin siinä ehdokkaaksi lähtemisen yhteydessä jo selväksi, että kukin puolue siellä paikallistasolla ja aluetasolla edellyttää, että tämä ennakoilmoitus sitten tehdään. Näinhän se on, että jos vapaaehtoisesti nämä asiat toimisivat ja tulisivat kuntoon, niin silloin lainsäädäntöä ei tarvitsisi lähteä kehittämään sellaiseen suuntaan, jossa asetetaan pakkoa mitään tehdä. Mutta, arvoisa puhemies, koska epäilen sitä, kun tähänkään mennessä ei ole tapahtunut niin, että vapaaehtoisuus olisi toiminut, niin pysyn edelleen kannassani ja näkemyksessäni siitä, että kyllä tämä ennakoilmoituksen tekeminen pakolliseksi kannattaisi säätää.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 4/2025 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 38/2025 vp

10. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 11.4.2025 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.45.

Pöytäkirjan vakuudeksi: